

Χρήστος Κηπουρός

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ

γαστρονομία

Θράκη 2005

Τρίτη έκδοση

Εικόνες εξώφυλλου: Σύνθεση ροής γαστρονομικών πολιτισμών στον κύριο Έβρο ποταμό. α. Ο Οδυσσέας μεθάει τον Πολύφημο με Μαρωνεΐτη οίνο, β. Σπηλιά του Κόκλωπα {τυροκομείο}, γ. Κρητική και Μεσογειακή διατροφή, δ. Κλασσική γεωργία και κτηνοτροφία στα αρχαία Άβδηρα, ε. Μια Βυζαντινή γειτονιά στο Διδυμότειχο, {πολίτικο έδεσμα} ζ. Ομώνυμη γαστρονομία μέσα από την Πολίτικη κουζίνα {εικ. της ταινίας},

Πηγή: Μουσείο Αβδήρων, φωτογραφικό αρχείο συγγραφέα,

© 2005

Χρήστος Κηπουρός
Μαυρομιχάλη 13
68.300, Διδυμότειχο, xkipuros@otenet.gr

Ηλεκτρονική έκδοση: Κε.Γε.Με.
Κέντρο Γεωοικονομικών Μελετών

Αφιερώνεται σε όλες και όλους όσοι εργάζονται για την αναγέννηση της πιο πλούσιας ιστορικής διατροφής και γαστρονομίας της Οικουμένης

Τρίτη έκδοση

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ Α΄

1. Βιολογική γαστρονομία.....	6
2. Συνεδρίαση στα Αμπελάκια.....	10
3. Η νομιμότητα Αθήνα.....	16
4. Υποζύγια.....	19

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

1. Πολύφημος τυρός.....	23
2. Η περίπτωση του Μαρωνεΐτη οίνου.....	30
3. Θρακική γαστρονομία.....	39
4. Μνημοσύνη και Μακντόναλντ. Μια πρόταση για το ψωμί Θράκης.....	46

ΕΝΘΕΤΟ

1. Δυο προτάσεις του συγγραφέα {1996}.....	53
2. Κεντρικό ψήφισμα τρίτου Πανθρακικού συνεδρίου.....	57
3. Οπισθόφυλλο.....	59

ΜΕΡΟΣ Α΄

1. Βιολογική γαστρονομία

εικόνα α.

«Ο Ελληνικός γαστρονομικός πολιτισμός είναι μεγάλος πλούτος. Δεν είναι προϊόν προς αποκομιδή. Είναι πολύ σοβαρή υπόθεση ώστε να συνεχίσουν να τη «διακονούν» και αυτήν, όπως συμβαίνει με πολλά άλλα, οι επιχειρήσεις των τηλεοπτικών Λιοσίων».

X. K.

Ένα μικρό μόνο φάσμα ερμηνείας της ταξικής κινητικότητας των νεοελλήνων καλύπτει η περί του ομώνυμου επιχειρηματικού δαιμόνιου, θεωρία. Ναι μεν καλύπτει τη διάκριση σε κλάδους, όπως π.χ. η ναυτιλία, όμως ταυτόχρονα αφήνει κενά. Πρώτα από όλα αγνοεί ένα πλήθος από τις, ένεκεν ιστορικότητας, φλέβες. Από την πολιτική, την ποιητική και τη μουσική έως τη μορφωτική, την αθλητική και τη γαστρονομική. Όλες αυτές, μαζί και με άλλες, καταγράφονται σε μια ιστορική όσο και πολιτισμική αγγειογραφία του μέσα και του έξω Ελληνισμού. Όσο παραμύθι είναι το εξ ανατολών προς δυσμάς ιστορικό δρομολόγιο του πολιτισμού, τόση αλήθεια κρύβει η αιώνια εμμονή να παλινοστεί στο γενέθλιο τόπο, και να το πετυχαίνει, όταν δεν απωθείται.

Δεν θα μείνω στα αίτια στα οποία οφείλεται η νέκρωση της πρώτης φλέβας ούτε ποιοι ευθύνονται για την κοπή. Ούτε στις διεθνείς όσο και στις παγκόσμιες διακρίσεις των επόμενων φλεβών, από τα Νόμπελ της ποίησης μέχρι τις μουσικές συνθέσεις, στις οποίες όταν πριν από κάποια χρόνια, ο ένας δημιουργός γεφύρωνε το χάσμα που τον χώριζε από το συμπατριώτη του μυθικό Ορφέα, ένας άλλος δώριζε ύμνους σε μαρτυρικούς λαούς. Δεν θα μείνω καν στο γιατί η δεύτερη κιόλας γενιά των Ελλήνων

μεταναστών στην Ευρώπη πήρε το δρόμο προς τα πανεπιστήμια, ενώ οι Γερμανοί εργάτες εμφάνιζαν και εμφανίζουν μηδαμινή κινητικότητα.

Αν επεκτεινόμουν θα έπρεπε να μιλήσω για το γνωστό βραχιόλι των παιδιών πάνω στο οποίο κτίστηκε το εν ισχύει Ελληνικό οικογενειακό όραμα και το οποίο η μόνη που δεν το ερμήνευσε ποτέ, είναι η πολιτική, άρα και η πολιτεία. Γιατί αν η τελευταία το έκανε, από τη μια η εθνική οικονομία δεν θα αιμορραγούσε συναλλαγματικά και τα ελληνόπουλα θα σπούδαζαν εδώ, από δε την άλλη, είχε να κερδίσει πολλά από το άνοιγμα των πανεπιστημίων. Μια Ευρωπαϊκή χώρα που είναι γνωστή από την ιστορία ως θαλασσοκράτειρα, εν μια νυκτί αποφάσισε να γίνει πρώτη παγκόσμια επιχείρηση παροχής ακαδημαϊκών υπηρεσιών. Ας μη σπεύσει κανείς να ρωτήσει που θα βρεθούν τα αναγκαία στη δική μας περίπτωση κονδύλια, γιατί θα κληθεί να απαντήσει από που βρέθηκαν για τις Αθηναϊκές ξιपाσιές του 2004. Πέραν του ότι πήγαν στο βρόντο.

Οι φλέβες ερμηνεύουν επίσης ένα ακόμη φαινόμενο. Τι άλλο είναι ο γαλαξίας των ανά την Οικουμένη Ελληνικών εστιατορίων αν όχι η έμπρακτη αποδοχή κληρονομιάς τόσων εθνικών γαστρονομικών πολιτισμών; Από το Μινωικό και τον Κλασσικό έως τον Βυζαντινό; Τι άλλο είναι αυτό αν δεν είναι ένα παγκόσμιο εργοστάσιο Ελληνικών περιφερειακών κουζινών; Τι άλλο είναι αν δεν είναι εξαγωγή διατροφικού μοντέλου; Άλλους και άλλους βραβεύει η Πολιτεία. Και όχι μόνο αυτό. Ενώ μπορούσε να κάνει θαύματα, παρακολουθεί σαν απλός θεατής.

Μιλώ για την αναγκαία πανεπιστημιακή υποδομή. Τις σχολές γαστρονομίας και διαιτολογίας που πρότεινα στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο και στην πατρίδα μου, τη Θράκη, πολύ πριν γυριστεί η ταινία για την Πολιτική κουζίνα. Και η οποία έκανε και συνεχίζει να κάνει, όπου παίζεται, την Ελληνική γαστρονομία, πολιτική. Αυτή κυρίως είναι Πολιτική κουζίνα. Μια αμιγής πολιτική ταινία και ομώνυμη γαστρονομία. Το λυπηρό είναι ότι αποτελεί μια, ανάμεσα σε αμέτρητες άλλες, απόδειξη της κομμένης φλέβας της πολιτικής Ελλάδας.

Η χώρα μπορούσε, και μπορεί ακόμη να καθίσει να κάνει μερικές απλές λογικές σκέψεις και να πει. Από τη μια υπάρχει η αμερικανική γαστρονομία των γενετικά τροποποιημένων και η εν πολλοίς υποκριτική αντιμετώπισή της με τις ανακηρύξεις των ελεύθερων από τα αποκαλούμενα μεταλλαγμένα περιοχών, που παραπέμπουν στη γνωστή αποπυρηνικοποίηση κάποιων προηγούμενων δεκαετιών. Από την άλλη, πολλές χώρες της Ευρώπης, και κυρίως η Γαλλία όσο και η Ιταλία, προετοιμάζουν την τελευταία δεκαετία, τη δική τους απάντηση. Ονομάζεται μοριακή γαστρονομία, και χρησιμοποιεί τη φυσική, όσο όμως και τη χημεία. Θα ήταν επιπόλαιο ενόσω βρίσκεται ακόμη στο πειραματικό στάδιο να την αποδεχτεί κανείς όπως και να την απορρίψει, έστω και αν το έργο ξαναπαίχτηκε με τα κλήματα. Το υπεύθυνο όσο και σοβαρό είναι κάτι άλλο.

Απέναντι σε αυτά η Ελλάδα να αναρωτηθεί τι μπορεί να κάνει η ίδια. Να στύψει το μυαλό της πως θα αξιοποιήσει το τεράστιο κοίτασμα γαστρονομικού όσο ιστορικού και πολιτισμικού ουρανού δώρου. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι χιλιάδες έξυπνες γαστρονομικές βόμβες που ούτε παχυσαρκία προκαλούν ούτε έχουν ανάγκη από προσθετικά ή άσπρες σκόνες. Πέραν από τα πιστοποιημένα με ονομασίες προέλευσης αγροτικά προϊόντα και τους οίνους, διαθέτει αμέτρητα με καταγεγραμμένες στην ιστορία ονομασίες προέλευσης, που φυσικά δεν χρειάζονται νέα πιστοποιητικά. Μιλώ

για τα προϊόντα της βιολογικής γεωργίας όσο και της ομώνυμης κτηνοτροφίας. Επόμενα και την εκ νέου παραγωγή, επεξεργασία και μεταποίηση.

Έκανα δυο εργασίες. Μια για το Μαρωνέιτη Οίνο καθώς και άλλη μια, για τον Πολύφημο τυρό. Η πρώτη, εκτός της ανάγκης φύτευσης νέων αμπελώνων με εθνικές ποικιλίες, καταλήγει να προτείνει πανεπιστημιακή σχολή Οινολογίας ενώ η άλλη στην ίδρυση γαλακτοκομικών χωριών. Ειδικά την επίκληση του Πολύφημου τυρού, θα τη χρειαστεί και για άλλους επίσης λόγους ως επιχειρηματολογία της η Ελλάδα, όταν προσφύγει εκ νέου στο Ευρωπαϊκό δικαστήριο για τη φέτα, όπως από μηνών επισημάναμε ότι οφείλει να κάνει. Πολύ πριν γίνουν ερωτήσεις Ευρωβουλευτών. Αιτία, η κυκλοφορία από το γνωστό Γαλλικό τυροκομικό χωριό Rocfor της feda, αφού η προηγούμενη δικαίωση της Ελληνικής φέτας δεν περιλάμβανε τις ομόηχες προς αυτήν λέξεις. Η φέτα που τόσο περίτεχνα ψάλλει ο Όμηρος στην Οδύσσεια, εκτός της συμβατικής της ονομασίας προέλευσης, κυρίως αποτελεί εθνική όσο παγκόσμια πολιτισμική κληρονομιά. Όπως οι ανά τη χώρα σπηλιές που θρυλούνται ότι έχουν σχέση με τον Πολύφημο Κύκλωπα είναι απτές αποδείξεις των πρώτων στην ιστορία γαλακτοβιομηχανιών και τυροκομείων. Επίσης και γραπτές.

Πέραν όλων αυτών, ένα επιπλέον συγκριτικό πλεονέκτημα είναι το κλίμα. Σε αυτό πολλοί αποδίδουν την υψηλή ποιότητα των αγροτικών προϊόντων. Πόσο μάλλον των βιολογικών στις κοιλάδες των αμέτρητων ποταμών, όπου ακόμη και οι πλημμύρες επενεργούν ευεργετικά ως στρώματα λιπαντικού στις ευρύτερες εκτάσεις. Στο πέταλο του, πριν από την μόλυνση, ποταμού Έβρου παράγονταν τα ευγευστότατα πεπόνια του Πέπλου που γίνονταν ανάρπαστα μέχρι και στην αγορά του Βερολίνου. Όπως οι λαχανόκηποι της κοιλάδας του ερυθροπόταμου, των οποίων τα βιολογικά εννοείται ζαρζαβατικά, μοσχοπουλιούνταν στις λαϊκές των πόλεων της περιοχής. Ανάλογα ίσχυαν σε κάθε τόπο. Λέω ότι τα βιολογικά προϊόντα, με πρώτο το έλαιο, μπορούν να αναπαραχθούν με συστηματικό όσο επιστημονικό τρόπο. Αποτελεί μεγάλη ύβρη η αντιμετώπισή τους ως πολιτισμικών προϊόντων, και παράλληλα ως αποικιακών.

Ένα άλλο, ίσως και λίγο παράδοξο συγκριτικό πλεονέκτημα, είναι η αναπτυξιακή καθυστέρηση. Εξ αιτίας της δεν επεκτάθηκε η μόλυνση τόσο, όσο στα υπόλοιπα Ευρωπαϊκά επίπεδα. Υπάρχει δηλαδή ένα σύνολο λόγων που διευκολύνουν το μεγάλο αυτό εγχείρημα, να λυθεί ο αγροτικός γόρδιος δεσμός. Στην αρχαιότητα έλεγαν συν Αθηνά και χείρα κίνει. Σήμερα αυτό που χρειάζεται πρώτα είναι μια νέα Αθηνά. Και η όποια Αθηνά, η χθесινή ή η σημερινή, το μόνο κοινό που έχει μαζί της, είναι μια απλή συνωνυμία.

Επόμενο είναι να μην έχουν να περιμένουν οι αγρότες κάτι από το οίκοθεν της Πολιτείας, αν δεν το θέσουν οι ίδιοι. Καταρχήν σε εκείνους που είναι απέναντι τους. Συγκεκριμένα τους κυβερνώντες οι οποίοι σαφώς προσδοκούν στον επανέλεγχο του βαμβακιού, μέχρι να υποχωρήσει η μπόρα των κινητοποιήσεων, και μετά, έως του χρόνου, έχει ο θεός. Επίσης αυτοί που είναι δίπλα στους αγρότες. Μπορεί οι πολιτικές τους ευθύνες να είναι ανάλογες της αριθμητικής δύναμης, και επιπλέον για τους εκ της προηγούμενης κυβέρνησης να εκκρεμεί η συγγνώμη που συνεχίζουν να οφείλουν. Όμως ούτε από τους υπόλοιπους αντιπολιτευόμενους ειπώθηκε χθες ή σήμερα, κάτι.

Οι αγρότες χρειάζεται και μπορούν να στηριχτούν στις δικές τους δυνάμεις. Να διεκτραγωδήσουν προς όλους υπενθυμίζοντας ότι ούτε καν τα παραδοσιακά υποζύγια άντεξαν τη ζωή στο Ελληνικό χωριό. Για αυτό και εξαφανίστηκαν. Πόσο μάλλον οι

άνθρωποι. Τόσο καλά είναι. Μεταξύ δε των δίκαιων αιτημάτων και των υποσχέσεων που έχουν λάβει, να μη φύγουν από τους δρόμους, ακόμη και όταν ικανοποιηθούν, εάν δεν δεσμεύσουν ηθικά και πολιτικά όλους -κυρίως δε την Κυβέρνηση- για το πρώτο βήμα-δείγμα μιας νέας αγροτικής αναπτυξιακής πολιτικής. Λέω ότι αντί της παραδοσιακής χρηματοδότησης των κουφαριών και της ίριδας των μιζών, τα λεφτά των επενδύσεων να κατευθυνθούν στο νέο αυτό παραγωγικό τομέα. Η αντιστοιχία μάλιστα είναι εντυπωσιακή: δεκάδες αγροτικές μονάδες ανά βιομηχανικό κουφάρι.

Θα μείνω στο θέμα αυτό που έχει ως βάση τη βιολογική γεωργία και την ομώνυμη κτηνοτροφία και αλιεία, που μέχρι σήμερα κινήθηκαν περισσότερο στη σφαίρα των ημερίδων, όταν δεν συνιστούσαν διασπάθιση κοινοτικών κονδυλίων με τη γνωστή ιδιοποίηση από αετονύχηδες. Λέω λοιπόν ότι όπως οι διπλωματικές αρχές των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών κάνουν το ίδιο με τα βιομηχανικά τους, και όχι μόνο, προϊόντα, έτσι οι ανά τον κόσμο πρεσβείες μας μπορούν να προωθήσουν και αποκαταστήσουν μόνιμη και σε καθημερινή βάση διασύνδεση, με τον όνομα και πράγμα τροφοδότη, όσο τον περί τα γαστρονομικά απασχολούμενο και φημισμένο για αυτά Ελληνισμό των εστιατορίων, όπως και των άλλων συγγενών επιχειρήσεων. Το σήμα κατατεθέν της τετραπέρατης Ελλάδας. Των τεσσάρων περάτων του κόσμου, που απομένει να επιβεβαιωθεί τετραπέρατη και κατά την άλλη έννοια. Στο προτεινόμενο εγχείρημα.

Οι εδώ κρατικές υπηρεσίες τροφίμων μπορούν στα πρώτα βήματα να παίζουν το ρόλο του ενδιάμεσου όσο του εγγυητή, ανάμεσα στους μόλις αναφερθέντες και στις αγροτικές αντιπροσωπεύσεις. Η διαρκής συνδρομή των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων γαστρονομίας, θα μπορέσει να λειτουργήσει το παγκόσμιο εργοστάσιο, που έλεγα. Οι χιλιάδες μικρές ή και μεσαίες απόδημες μονάδες που το συναπαρτίζουν και φιλεύουν καθημερινά εκατομμύρια κόσμου κάθε φυλής και χρώματος, μετά χαράς θα δεχτούν. Να παραγάγουν και να διακινούν, πέραν των υπόλοιπων ανταγωνιστικών σε τιμή όσο και υψηλή ποιότητα προϊόντων τους, το νέο προϊόν των μεζέδων και των εδεσμάτων που ενυπάρχει στο παλιό, από γιαγιά προς γιαγιά. Είναι μια πολιτισμική κληρονομιά τέχνης και ένα ελιξίριο μακροζωίας, όσο και αιχμή του δόρατος της εγνωσμένης παγκόσμιας αξίας, Μεσογειακής διατροφής. Εννοείται ότι κάτι ανάλογο θα γίνει και εν Ελλάδι. Είτε αυτό αφορά τα πιστοποιημένα εστιατόρια στις διάφορες πόλεις της χώρας είτε φυσικά τις κατά τόπους επιχειρήσεις του αγροτουρισμού. Η ονομασία; Βιολογική γαστρονομία.

Εικόνα α. βλ. Εξώφυλλο,

{*} Οι εργασίες και τα δημοσιεύματα στα οποία αναφέρονται σημεία του κειμένου, του πρώην Βουλευτή Έβρου, μπορούν να αναζητηθούν στις μηχανές του internet.

Θράκη Ιανουάριος 2005,

2. Συνεδρίαση στα Αμπελάκια

εικόνα α.

«οι κινητοποιήσεις θα σταματήσουν όταν, όχι σε πολλά χρόνια, πάψουν πλέον να υπάρχουν αγρότες, που από πλειοψηφία κάποτε, τους κατέστησαν από πολλών ήδη ετών μειοψηφία. Αν όχι μειονότητα» Χ. Κ.

Ούτε λόγος ότι το αγροτικό είναι μέγιστο ζήτημα. Αντίθετα όμως από το τι ισχύει εδώ, οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες επιχειρούν να κάνουν αν δεν έχουν ήδη κάνει πολλά. Ειδικά στη μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων και τα τρόφιμα. Ενδεικτικό είναι ότι απέναντι στην παγκόσμια απειλή με τη φασφουντάδικη κουζίνα των Η.Π.Α., η Γηραιά Ήπειρος, εδώ και χρόνια επεξεργάζεται τη φυσικοχημική Γαστρονομία. Τη λεγόμενη μοριακή. Από πολύ παλιά ο ανταγωνισμός αναπτύσσονταν στο γήπεδο των τροφίμων, και ήδη την τελευταία περίοδο, εκτείνεται όσο και εντείνεται στο κοντινό προς αυτά, πεδίο της γαστρονομίας.

Ας μην ανοίξουμε τώρα τη συζήτηση ως προς τις αιτίες που τα δικά μας αγροτικά προϊόντα παρέμειναν αμεταποίητα παντελώς αν δεν συνιστούν ένα είδος αποικιακών. Ένα είδος πρώτης ύλης. Επί του προκειμένου δεν είναι τυχαία η πώληση Ελληνικού βαμβακιού στην Τουρκία και η αγορά από την τελευταία βαμβακερών νημάτων και υφασμάτων. Και σαν να μην έφτανε η κρίση της εγχώριας κλωστοϋφαντουργίας, ήρθαν και τα εξ ανατολών προϊόντα της. Και επάνω σε όλα αυτά καπάκι, τα εκ της απώτατης ανατολής. Κυνηγητό χαριστικών βολών. Όμως και στους άλλους τομείς δεν έγινε ένα έστω βήμα. Ούτε καν στη θεμελιακή μορφή μεταποίησης της γεωργίας. Την κτηνοτροφία. Πόσο μάλλον στη βιολογική τους εκδοχή.

Όποιος εκ της πολιτικής λέει ότι δεν ευθύνεται, το κάνει επειδή ακριβώς ενέχεται. Ούτε όμως αρκεί να αφορίζει κανείς για το τραγικό αυτό αδιέξοδο άλλοτε μεν την παγκοσμιοποίηση και άλλοτε την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μια μόνο παρατήρηση αρκεί. Η Ελληνική γαστρονομία, η οποία προσδίδει μια όχι ευκαταφρόνητη

προστιθέμενη αξία στα αγροτικά προϊόντα, και έπρεπε από παλιά να είναι η πρώτη στην ημερήσια διάταξη της αγροτικής πολιτικής και να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της, λάμπει δια της απουσίας της.

Διατείνονται κάποιοι ότι η Ελληνική κουζίνα αποφεύγεται γιατί είναι βαριά. Κάτι όμως που έρχεται σε απευθείας αντίθεση με τη υγιεινότετη Μεσογειακή διατροφή. Τη συνώνυμη άλλωστε με το ελιξίριο της μακροζωίας. Είναι γνωστό σε ποιες χώρες ποιοι μηνύουν ποιους, για την παχυσαρκία. Δεν ξέρω να υπάρχει κάτι ανάλογο εδώ, εκτός βέβαια από την παχυσαρκία που έχει ως αιτία το γνωστό καταπέτασμα. Πόσο μάλλον δεν θα συμβαίνουν όλα αυτά, στην προτεινόμενη βιολογική γαστρονομία, με σήμα κατατεθέν, τη φυσική. Αντί των όποιων μεταλλαγμένων ή ακόμη και της όποιας μορφής, χημείας και φυσικοχημείας.

Δεν λέω να γίνουν υπηρεσίες ασφαλείας που να παρακολουθούν τα κατσικάκια της Σαμοθράκης αν στο βουνό του νησιού όπου ζουν, λοξοδρόμησαν σε κανένα αγρό με λίπασμα, ούτε αν κάποια μεγαλύτερα σφάγια της Κρήτης, υπέπεσαν σε ανάλογο παράπτωμα και για αυτό δεν κάνει το κρέας τους για παραδοσιακή χυλωμένη σούπα με ρύζι. Σίγουρα όμως εκείνο που χρειάζεται είναι ο τιμοκατάλογος των διαθέσιμων εδεσμάτων στα πιστοποιημένα εστιατόρια της βιολογικής γαστρονομίας -όπως και σε όλα θα έλεγα- να περιλαμβάνει κάπου δίπλα, και τις ανά μεζέ ή έδεσμα, θερμίδες.

Ούτε καμιά λίγδα νοσταλγώ ούτε παστό. Μιλώ για άλλο πα στω. Να δοθεί βήμα, τόπος όπου η γαστρονομία ως επιστήμη να συναντιέται με την ιστορία και την τέχνη των γιαγιάδων, σε ένα διαρκές ραντεβού. Οι διαιτολόγοι και οι γαστρονόμοι πέραν της θερμιδομετρίας μπορούν να επεκτείνονται στην όποια ιστορία του συγκεκριμένου φαγητού. Η γεύση όμως παραμένει γεύση. Δεν είναι λίγες οι φορές που η απουσία της αυτή ενοχοποιείται για ποσοτική κατανάλωση. Άλλωστε ένα ζητούμενο της μοριακής γαστρονομίας, αν όχι το πρώτο, είναι η γεύση. Αυτήν επιδιώκουν να βελτιώσουν με τη συμβολή της χημείας. Κάτι που στα εδώ βιολογικά αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα -επόμενα και στα γαστρονομικά- είναι παντού παρούσα.

Τι να κάνουμε τώρα. Η μάχη των τροφίμων έχει χαθεί. Μόνο μέσω γαστρονομίας μπορούμε να κάνουμε κάτι. Να επιστρέψουμε με έξυπνο τρόπο. Να ρωτηθούν π.χ. οι Γάλλοι τουρίστες των νησιών και της Πελοποννήσου από τους εκεί ξενοδόχους και εστιατορείους κατοίκους, αν το λάδι της σαλάτας που τρώνε τους θυμίζει κάτι. Το λέω αυτό γιατί το ίδιο καταναλώνουν και στην πατρίδα τους. Είναι γνωστό ότι οι Ιταλοί έμποροι του, που το προμηθεύονται από την Κρήτη και την Πελοπόννησο, στη συνέχεια πλημμυρίζουν τη Γαλλική αγορά. Και που για να κατακτήσουν, πλήρωσαν αδρά τα Γαλλικά Μέσα, αφού προφανώς τους περίσσευαν, λόγω της χαμηλής τιμής αγοράς του Ελληνικού αυτού αποικιακού. Ό,τι κάνουν οι εδώ μεσάζοντες, με τα περιφερειακά αγροτικά προϊόντα, το επαναλαμβάνουν οι Ιταλοί με το όπου γης αυτής της χώρας, έλαιο. Ναι μεν η Ελλάδα εντός της ΟΝΕ αλλά και η αποικία, αποικία.

Η γαστρονομία είναι ένας άλλος γεμάτος ιστορία, δρόμος. Ο οποίος όμως χρειάζεται να προσπελαστεί με έναν σοβαρό όσο επιστημονικό τρόπο. Άμα γίνουν τα ίδια με τις δυο προηγούμενες μάχες, όπως με τα αγροτικά προϊόντα και τα τρόφιμα,

καλύτερα να μη ξεκινήσει καθόλου μια νέα προσπάθεια. Μπορούσε από παλιά να εμπλουτιστεί η εικόνα της Αφροδίτης που βουτάει τις μπουκιές του ψωμιού της στο λάδι για να διατηρεί την ομορφιά ή του Αχιλλέα που τον αναζωογονεί η σαλάτα. Ας επιτραπεί κατ'εξάιρεση, να μείνω σε δυο μόνο τρόφιμα. Στη φέτα αλλά και στον οίνο που έπρεπε από καιρό να αλλάξει κλίμακα. Να διαγραφεί από τα αλκοολούχα και να έχει περάσει στα είδη διατροφής.

Αντί για τη διαφήμιση «μένουμε Ελλάδα», που μόνο ως αμυντική κίνηση μπορεί να εκληφθεί αν δεν παραπέμπει σε μίμηση γνωστής ατάκας, το υπουργείο τουρισμού μαζί με το αντίστοιχο των τροφίμων, μπορούσαν μέσω του Οδυσσέα, να διαφημίσουν τη φέτα. Η οποία διέρχεται και τη δική της Οδύσσεια, στην περίοδο που διανύουμε {1}. Αρκούσε να δείξει ότι για να γευθεί ο πολυμήχανος την ευγευστότατη τυρού φέτα στη σπηλιά του Πολύφημου -οι ανάλογες σπηλιές που υπάρχουν στη χώρα είναι δεκάδες- έφτασε σε σημείο να μπει στο πανάρχαιο εκείνο τυροκομείο, χωρίς άδεια. Και να αποδώσει στο συνομήλικό με την Ελληνική ιστορία αυτό τυρί, επιδεικνύοντας με κινηματογραφική ταχύτητα τους πλείστους όσους τρόπους του μαγειρέματός του. Κάτι που οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι, πλην της σαλάτας, αγνοούν εντελώς. Και που εξ αιτίας της αναζητούν τη φέτα. Γιατί επίσης διατηρείται αρκετά εκτός ψυγείου αλλά και διατηρεί τη δροσιά και τη φρεσκάδα της, όπως και τα υπόλοιπα σαλατικά.

Ο Ε.Ο.Τ. μπορούσε και μπορεί ακόμη να κάνει και άλλο. Με όσα έπραξε ο ίδιος Ιθακίσιος για τον πιο διαφημισμένο από τον Όμηρο, οίνο. Τον οίνο της Μαρώνειας. Ο οποίος βέβαια δεν έχει ονομασία προέλευσης. Αν και δεν την έχει ανάγκη αφού δεν παράγονταν από γαλλικά κλήματα -όπως το περισσότερο κρασί της ίδιας περιοχής σήμερα- αλλά από ποικιλίες της περιοχής. Ίσως από μαυρούδι που σήμερα όχι λίγα κτήματα το έχουν ως παρακαταθήκη. Από την Ανατολική Ρωμυλία έως την Κέα, και έως τις πλαγιές της παραλιακής Λακωνίας. Τα Ελληνικά κρασιά πέτυχαν αυτά που πέτυχαν. Τα περισσότερα, προσεχώς, μέσα από τη γαστρονομία. Και τα εξ αυτών βιολογικά, μέσα από την ομώνυμη κουζίνα, στοιχεία της οποίας υπάρχουν σε όλα τα είδη των γραπτών πολιτισμών και μπορούσαν εύκολα να αναδειχθούν.

Αντί όμως να προβληθούν οι γαστρονομίες -ως κινητά μνημεία- από τα ανάκτορα της Κνωσού μέχρι τους ομώνυμους Παρθενώνες και τις Άγιες Σοφίες, συμβαίνει κάτι άλλο. Όταν η γαστρονομική Ελλάδα δεν αγνοείται από την εγχώρια πολιτική, πέφτει στα χέρια των τηλεοπτικών Λιουσιών. Και μάλιστα στα εκ των τελευταίων πλαστικά, γιατί ακόμη και τα γνωστά σκουπίδια, έχουν να προσφέρουν πάρα πολλά. Το τάϊσμα στη μητρόπολη τόσων και τόσων γαστρονομικών πολιτισμών, εκλαμβάνεται σχεδόν αποκλειστικά, μεταφορικά. Κυριολεκτικά ποτέ. Όπως ακριβώς με τις ύβρεις στο κατεξοχήν εθνικό αγροτικό προϊόν, το έλαιο, όπως και το σύμβολο του πανάρχαιου πολιτισμού, την ελιά.

Μια διαδικαστική πρόταση, κατά τη διάρκεια μάλιστα των κινητοποιήσεων, είναι η εκ πενήντα μελών διαρκής κοινοβουλευτική επιτροπή παραγωγής και εμπορίου με τη συμμετοχή των υπουργών τροφίμων και αγροτικής ανάπτυξης, όσο και εμπορίου, να συνεδριάσει έκτακτα, στα Αμπελάκια της Θεσσαλίας. Αντικείμενο το αγροτικό. Είναι η δεύτερη φορά στην ιστορία της Βουλής, που μια διαρκής επιτροπή θα κάνει κάτι ανάλογο. Λέω Αμπελάκια και όχι Κιλελέρ μόνο και μόνο να μη βρεθεί έστω

ακόμη και ένας να πει ότι δεν αποδίδεται ο απαιτούμενος σεβασμός στους τόπους της θυσίας. Και για τη δουλειά που χρειάζεται, το συγκεκριμένο ύψωμα, προσφέρεται περισσότερο. Πέραν των άλλων, διευρύνει τον ορίζοντα των επισκεπτών.

Μπορεί η συζήτηση με τους εκπροσώπους των αγροτών, να επικεντρωθεί στην αναζήτηση λύσης για το βαμβάκι. Μπορεί να ξεπεραστεί, όταν αντιπαραθέσουν οι αγρότες ότι το συνολικό κόστος των αιτημάτων τους δεν είναι ούτε το ένα χιλιοστό της Αθήνας 2004. Και όταν άλλες χώρες το έχουν κάνει, ακόμη και πρόσφατα. Όμως επειδή το ίδιο γινόταν, γίνεται, και θα γίνεται κάθε χρόνο ως την ολοκλήρωση της αναίμακτης μεν, αγροτοκτονίας δε -οι κινητοποιήσεις θα σταματήσουν όταν, όχι σε πολλά χρόνια, πάψουν πλέον να υπάρχουν αγρότες, που από πλειοψηφία κάποτε, τους κατέστησαν από πολλών ήδη ετών μειοψηφία, αν όχι μειονότητα- η καταφυγή στην αλήθεια όσο παράλληλα σε ένα εφικτό πολιτικό σχέδιο, είναι εθνική ανάγκη.

Οι ευκαιρίες για το αγροτικό, όπως ακριβώς λέγεται και για τις ημέρες, είναι μετρημένες. Όμως ειδικά η ύστατη αυτή ημέρα όσο ευκαιρία, για πολλούς λόγους που δεν είναι της στιγμής να αναφερθούν, προσφέρεται σε όλους. Μεταξύ των άλλων μπορεί να πειστεί τόσο η Βουλή όσο κυρίως η Κυβέρνηση για το ποιος είναι ο πλέον πρόσφορος τρόπος ώστε η αγροτική παραγωγή της χώρας να επανασυνδεθεί με το ιστορικό νήμα.

Η γνώμη μου είναι ότι όχι μόνο μπορεί να συμβεί αυτό αλλά και να βρεθεί ακόμη και η άκρη ενός ακόμη άλλου νήματος. Ο λόγος για αυτό που κάποτε -υπό συνθήκες μάλιστα εχθρικού ζυγού- αλώνιζε όλη την Ευρώπη. Τα βαμμένα κόκκινα νήματα. Δεν ξέρω, μια και προηγήθηκαν, αν ενέπνευσαν με το όνομά τους γνωστό συγγραφικό έργο με παρόμοιο τίτλο, ξέρω όμως ποιο είναι το νέο ριζάρι. Έστω ένα νέο. Νομίζω ότι πρόκειται για τη μαγειρική. Αυτό μάλιστα που προέχει είναι ο πανευρωπαϊκός και παράλληλα ο παγκόσμιος πόλεμος της γαστρονομίας. Από την έκβασή τους, στα επόμενα είκοσι τριάντα χρόνια, εξαρτάται το κατά πόσο μπορεί να επιστρέψουμε και στο συγγενές μέτωπο των τροφίμων, όπου κατά την, ίσης διάρκειας, παρελθούσα περίοδο, η χώρα υπέστη και συνεχίζει να υφίσταται ένα διαρκές αναπτυξιακό όσο αγροτικό Βατερλό.

Όμως δεν χάθηκαν τα πάντα. Συγκρινόμενες οι Ελληνικές παραδοσιακές κουζίνες -οι έναγκιρίσιες- με τις Ευρωπαϊκές, αναμφισβήτητα και διαφέρουν, όσο η ημέρα από την νύχτα. Μπορεί παντού να καταλήξαμε ουραγοί, όμως αυτό δεν ισχύει ακόμη σε κάποιους λίγους τομείς. Η γαστρονομία είναι ένας από αυτούς. Νομίζω δε ότι μια συνέχεια -δεν λέω συνταγή δια πάσα νόσο- μπορεί να αναζητηθεί στην Ελληνική κουζίνα. Στην χώρα των βιολογικών δεσμάτων, επόμενα και των αναδιαρθρωμένων καλλιεργειών, και των γιαγιάδων της μαγειρικής τέχνης και της ιστορίας, όσο των επιστημόνων διαιτολόγων και γαστρονόμων του παρόντος και του μέλλοντος. Από τη Μεσογειακή διατροφή ως την Πολιτική κουζίνα. Αν αυτά χρειαστεί να εκφραστούν με ένα καινούργιο όσο και μοντέρνο όνομα, αυτό είναι η βιολογική γαστρονομία {1}. Μια Ελληνική, υψηλής ποιότητας, μακροζωίας και πολύμορφης ανταγωνιστικότητας, απάντηση. Τόσο απέναντι στη φασφουντάδικη κουζίνα των Η.Π.Α. όσο στην σαφώς καλύτερη από αυτήν, πλην όμως φυσικοχημική, των εταιρών μας.

Η έκθεση της διαρκούς επιτροπής της Βουλής θα χρησιμεύσει στην Κυβέρνηση όσο στα εν τη Βουλή πολιτικά κόμματα ούτως ώστε σε σύντομο χρόνο να υπάρξει στο κοινοβούλιο μια συζήτηση για το ίδιο ζήτημα που θα κινηθεί σε μια ανώτερη σφαίρα. Κάτι που μέσα στο 2005 θα μπορεί να επανέλθει με τη μορφή νομοσχεδίου, ο ορίζοντας του οποίου θα εκτείνεται από τις επί έτη διαφημιζόμενες αναδιαρθρώσεις που όμως δεν υλοποιήθηκαν ποτέ, μέχρι τις πανεπιστημιακές σχολές γαστρονομίας και διαιτολογίας και έως τη λειτουργία -φορείς όσο δομές- για το όλο συναρπαστικό αυτό εθνικό εγχείρημα. Κάτι το οποίο, από τους γαστρονομικούς πολιτισμούς αυτής της χώρας, μέχρι τη γεωργία και την κτηνοτροφία της, μόνο με ανάσταση αγαλμάτων, μπορεί σήμερα κανείς να προσομοιάσει. Με θαύμα. Κάτι που δεν είναι ακατόρθωτο όμως, για την πολιτική.

Αν άλλες χώρες της Ευρώπης διέθεταν μικρό έστω ποσοστό από το αντίκρισμα που έχει η ουσιαστική και μεγάλη προτεινόμενη καινοτομία μέσα στην ιστορία, τότε αυτήν θα είχαν ως αιχμή του αναπτυξιακού τους δόρατος. Από πολλών ετών. Πολύ περισσότερο, δεν θα πετούσαν στα σκουπίδια μνημεία τους. Όπως εδώ. Όπου πέραν των άλλων, περιφρονούν τους αγρότες. Και άλλοι προετοιμάζονται να συναντηθούν, χωρίς προηγουμένως να ζητήσουν τη συγγνώμη που χρεωστούν. Ας μην επεκταθώ και σε εκείνους, που τους χρησιμεύουν σαν τεκμήριο ύπαρξης. Μόνο να πω ότι οι αγρότες ξέρουν να αγωνίζονται μόνοι τους. Μπορούν. Η πολιτική των Αθηνών είναι ανήμπορη. Αν πάλι δεν είναι, τότε ποιο είναι κατά τη γνώμη της μιας ή της άλλης ή της παρά άλλης πτέρυγας, το τι δέον γενέσθαι; Όχι μόνο για το σήμερα ή ως τις αρχές του 2006 αλλά κυρίως το αύριο. Ακόμη και μακρινό. Σε βάθος χρόνου. Ο λόγος για πολιτική λύση στο αγροτικό.

Δεκαετίες πριν φυτρώσουν σε κάθε γωνιά της οικουμένης υποκαταστήματα της υπερατλαντικής Macdonald, το είχαν προηγουμένως κάνει με έναν αυτοφυή όσο και φυσικό και όχι καθοδηγούμενο ούτε μεταλλαγμένο τρόπο, πολλές χιλιάδες Ελληνικά εστιατόρια, αξιοποιώντας την κουζίνα των Ελληνίδων γιαγιάδων. Αν και χωρίς βοήθεια από τη γενέθλια χώρα τους, συνέχισαν και συνεχίζουν να αυξάνονται και να πληθαίνουν. Από την Αλάσκα και τις Η.Π.Α. μέχρι την Αυστραλία, και από τις όχι και λίγες χιλιάδες της Γερμανίας ως τη Μαδαγασκάρη. Νομίζω η παγκόσμια, πλην όμως αναξιοποίητη, αυτή Ελληνική μηχανή θα θελήσει να καταπιαστεί με την κοπή του αγροτικού γόρδιου της χώρας της.

Η Ελλάδα μπορούσε να ανταποδώσει με υλικό για νέες γαστρονομικές συνθέσεις που έχουν να προτείνουν οι μεγαλύτεροι Έλληνες και οι Ευρωπαίοι chef συνάδελφοί τους. Οι οποίοι θα κληθούν το καλοκαίρι σε ένα νησί προκειμένου να προτείνει ο καθένας μια δική του Ελληνική σύνθεση. Όλες δε να περιληφθούν σε μια υψηλών προδιαγραφών έκδοση που να προωθηθεί τόσο στην Ευρωπαϊκή όσο στην παγκόσμια αγορά. Ο λόγος για τη διαφήμιση τόσο των εθνικών γαστρονομιών, όσο του στενού τους συγγενή, του τουρισμού. Όπως και το πέρασμα από μια παράκτια γαστρονομική παιδεία των ήδη απασχολούμενων με αυτήν, στα βαθιά.

Γνωρίζω ότι από ένα μόνο κοντινό αγροτικό οικισμό στην πόλη μου, υπάρχουν μετανάστες εστιάτορες στις πλέον απομακρυσμένες χώρες του πλανήτη. Δεν είναι τσελεμεντέδες, όμως μια χαρά στέκονται στα πόδια τους. Και θέλουν να βοηθήσουν τους αγρότες συμπολίτες τους, όπως και να βοηθηθούν οι ίδιοι με τον τρόπο που έλεγα και που υπάρχουν και άλλοι. Ίσως δεν ήταν τυχαίο που μόλις πρωτοπήγαν, κατευθύνθηκαν προς τα πασίγνωστά, από παλιές Ελληνικές ταινίες, πιάτα. Στην κουζίνα απευθείας. Πριν μπουν στο σαλόνι και τον κυρίως χώρο και γίνουν επιχειρηματίες. Ίσως και να οφείλεται, στις φλέβες που έλεγα {1}.

Όμως ακόμη και αν αποτύχουν όσα προτείνονται, χειρότερα από την υπαρκτή και χρόνια τραγική αγροτική πραγματικότητα δεν πρόκειται να γίνουν τα πράγματα. Πόσο μάλλον από την από παντού εκφρασμένη κάκιστη πρόγνωση για τη συνέχεια. Αν όμως ευοδωθούν, τότε μέχρι που για άλλη μια φορά θα αναγνωρίσει ο κόσμος ότι οι Έλληνες ξέρουν από αναγεννήσεις. Άλλες φορές με τα λιανοντούφεκα και με τα γιαταγάνια, και άλλες με όπλα κοφτερά μυαλά, και χωρίς προβαδίσματα ή ηγεμονίες παλιού ή νέου τύπου. Ο λόγος για μια, ναι μεν ιστορικά και συμβολικά φορτισμένη συνάντηση, πλην όμως με απολύτως νηφάλια πολιτική σκέψη και σχέδιο ως προς το τι, τότε και πως πρέπει να γίνει. Πολύ δε περισσότερο, για μετά από τη συνεδρίαση στα Αμπελάκια.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

{1} Χρήστος Κηπουρός, βιολογική γαστρονομία, βλ. ιστοσελίδα Δ.Π.Θ. eled.duth.gr, Θράκη 2005,

{*} Πρώην Βουλευτής Έβρου{1993-2000}. Το νέο κείμενό του από κοινού με άλλες εργασίες, περιέχεται στη δεύτερη έκδοση του ηλεκτρονικού του βιβλίου: Βιολογική γαστρονομία, Θράκη 2005, {σελ. 55}. Η πρώτη έκδοση που δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 2004, είχε τίτλο: Πολύφημος τυρός {σελ.40}.

Η εμμονή στη γαστρονομία και ιδιαίτερα στη εξ αυτής βιολογική, ίσως παρατηρηθεί ότι καταλαμβάνει μεγάλο μέρος σε ένα διαδικαστικό κείμενο. Αυτό συμβαίνει διότι κατά τη γνώμη του συγγραφέα είναι το μόνο γήπεδο που έμεινε. Τα άλλα, τόσο εκείνο των αγροτικών προϊόντων-αποικιακών, όσο το άλλο των τροφίμων, αποτελούν επί του παρόντος, υποθέσεις χαμένες. Η επιστροφή σε αυτές, αν υπάρξει, περνάει μέσα από τη γαστρονομία.

Θράκη, Ιανουάριος 2005,

3. Η νομιμότητα Αθήνα

εικόνα α.

Τι πιο λογικό για την Ελληνική Πολιτεία και το Κοινοβούλιο να ασχοληθούν με ένα μείζον κοινωνικό όσο πολιτικό και ταξικό ζήτημα, όπως είναι το αγροτικό. Αντί η άλφα ή η βήτα τηλεόραση να κατασκευοφαντούν τον, εκτός των άλλων, καθημαγμένο αγροτικό κόσμο, μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα λίγα έστω θεσμικά εργαλεία που έχει στη διάθεσή της, η χώρα. Λέω λίγα, γιατί μπορούσε να έχει και άλλα. Μάλιστα καινοτομικά.

Η Βουλή και η εξ αυτής διαρκής 50μελής επιτροπή παραγωγής και εμπορίου όσο και τα δυο συναρμόδια με αυτή -Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Ανάπτυξης {εμπορίου}- υπουργεία, είναι ένα από αυτά. Κρίμα που είναι και δυο αντιπρόεδροι του σώματος, Θεσσαλοί. Όπως και ο υπουργός ανάπτυξης αλλά και άλλοι. Μπορούσε το βαμβάκι να αποτελέσει την αιτία να ανοίξει μια σοβαρή όσο θεσμική συζήτηση για το αγροτικό. Δεν πρότεινα τυχαία η συνεδρίαση αυτή να πραγματοποιηθεί στα Αμπελάκια. Και ας πήγαιναν εκεί οι εκπρόσωποι αγροτών και από άλλες περιοχές. Αν μη τι άλλο είναι πιο κοντά από την Αθήνα.

Καταρχήν θα έμπαινε σε μια άλλη βάση το ζήτημα. Κάτι που θα είχε γίνει από καιρό αν η Ελληνική Δημοκρατία είχε στους κόλπους της ως θεσμικούς συμβούλους τα δυο think tanks που επίσης πρότεινα στο βιβλίο για την 4η Δημοκρατία. Θα είχαν μπει τα πράγματα σε μια σειρά. Από τους κανόνες του παιχνιδιού για τα κοινωνικά αιτήματα -χωρίς να εγείρεται η μια ομάδα εις βάρος άλλης ή να παροτρύνεται να το πράξει- ως την επεξεργασία του εγχειρήματος για τη λύση του μεγαλύτερου όσο και οξύτερου προβλήματος της Ελληνικής κοινωνίας. Του περιφερειακού.

Όμως την ίδια στιγμή που μικρές και μεγάλες χώρες του κόσμου διεκδικούν μερίδιο από την παγκόσμια πίτα της διατροφής και γαστρονομίας, εδώ, κυβερνώντες και μη, ψάχνουν πώς να χειριστούν αποικιακά προϊόντα, όπως το βαμβάκι. Κάθε χρόνο τα ίδια. Το έκαναν και το κάνουν δε με έναν τρόπο που από μακριά φαίνεται η υποκριτικότητα. Ο λόγος για την επίκληση νομιμότητας. Το τέλος των παρανομιών.

Λες και οι εκταμιεύσεις των δις με αποδέκτη την Αθήνα 2004 που προέβησαν τόσο οι πρώην όσο οι νυν, είναι πράξεις νόμιμες. Για να μη πάμε στο μεγάλο κόλπο με την περιφέρεια της Ρούμελης που η εντιμότετη Ελληνική πολιτεία της φόρτωσε, μέσω των Οινοφύτων, ένα σεβαστό μέρος του Αθηναϊκού Α.Ε.Π. προκειμένου να υπεξαιρέσει μεγάλα τμήματα των κονδυλίων του τρίτου κοινοτικού πλαισίου για τα έργα της πρωτεύουσας. Κάτι που όταν είχε γίνει, συμφώνησαν όλες οι πτέρυγες.

Ο Αριστοτέλης, στην Ποιητική, αντί για σύμφωνα, μιλάει για ημίφωνα και άφωνα στοιχεία. Προφανώς σε αντιδιαστολή προς τα φωνήεντα. Με βάση τη διάκριση αυτή, η συμφωνία, που ανέφερα, αν δεν είναι αφωνία, τότε το πολύ να είναι ημιφωνία. Όπως όμως το ίδιο γίνεται σε άλλες περιπτώσεις. Π.χ. στα λεγόμενα κόμματα της χώρας, όπου αντί για «φωνήν ακουστήν, άνευ προσβολής», έστω «μετά προσβολής», παρατηρεί κανείς «ουδεμίαν φωνήν». Η ουσία είναι ότι συμφωνία και αφωνία δεν διαφέρουν πολύ, αν δεν ταυτίζονται. Αδιάψευστος μάρτυς, το αθηναϊκό καθολικό.

Αυτή είναι η τραγωδία. Και αν ο επικεφαλής ενός πολιτικού κόμματος λέει κάτι, τότε ας πούμε ότι μπορεί κανείς να συμφωνήσει. Όμως όταν δεν λέει; Όπως όντως δεν έλεγαν και δεν λένε; Τότε; Έ τότε η πολιτική και επόμενα η Δημοκρατία πάνε κατά διαβόλου. Αναλαμβάνουν δουλειά τα μεγάλα Μέσα. Το πρόγραμμα ψεκασμών. Οι έντυπες όσο τηλεοπτικές αρχές της μείζονος πρωτευούσης. Αυτές δεν εκδίδουν, από ετών, τα πιστοποιητικά νομιμοφροσύνης τόσο των πολιτικών προσώπων όσο των αιτημάτων των κοινωνικών ομάδων; Θα πρότεινα στους αγρότες να μη ξαναβγούν σε Αθηναϊκά Μέσα. Δεν αντιλαμβάνονται ότι τους την έχουν στημένη; Ας μην τα υποτιμούν, θεωρώντας ότι «παρόλα αυτά κλπ. οι πολίτες καταλαβαίνουν, ποιος έχει δίκαιο». Δεν ξέρουν από παραλυτικές παρενέργειες ψεκασμών. Αυτοί δεν είναι σαν τους ψεκασμούς των αγρών. Δεν συγκρίνονται. Ας βγαίνουν σε περιφερειακά Μέσα.

Ναι στο να μπει τέλος στις παρανομίες του κράτους. Όχι όμως επιλεκτικά. Τόσο στο επίπεδο των κοινωνικών ομάδων, όσο των τόπων, των περιφερειών. Οι αγρότες δεν είναι μόνο απλά τάξη. Είναι και τόπος. Είναι τα χωριά από τα οποία ακόμη και τα γαϊδούρια έφυγαν. Και αυτά τα ζητήματα, με πρώτο το περιφερειακό και επόμενα το αγροτικό, χρειάζονται εξ αρχής προσέγγιση. Από τους νέους προσανατολισμούς που οφείλει να δώσει η πολιτεία στον αγροτικό κόσμο, μέχρι τους ανύπαρκτους θεσμούς της περιφέρειας. Από το αιρετό, μέχρι την Τέταρτη Δημοκρατία, που έλεγα πιο πάνω.

Όμως και οι αγρότες πέραν της νομιμοποίησης να μετέρχονται κάθε πρόσφορου μέσου για το δικαίωμα της παραμονής στα εδάφη τους, οφείλουν να δουν το πώς θα λυθεί ο βρόχος. Τόσο για τους ίδιους, όσο και τον τόπο τους. Μπορούσε και μπορεί ακόμη να ανοίξει ο κύκλος. Μια πρόταση για το πέρασμα από το διάχυτο αγροτικό αποικισμό στη μεταποίηση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας με αξιόλογη μάλιστα προστιθέμενη αξία, είναι το διατροφικό. Η γαστρονομία. Και ιδιαίτερα, η εξ αυτής βιολογική. Αυτή είναι το ξίφος που μπορεί να κόψει τον αγροτικό γόρδιο. Μέχρι δόρυ της παγκόσμιας διατροφικής επανάστασης μπορεί να γίνει. Δεν είναι υπερβολή.

Υπάρχουν επιστημονικά εργαστήρια στην υπόλοιπη Ευρώπη, όπως π.χ. συμβαίνει με το Γαλλικό κολέγιο, τα οποία από ετών προετοιμάζουν συστηματικά τη μοριακή γαστρονομία, ανοίγοντας στη χώρα τους, νέους παγκόσμιους ορίζοντες. Μπορεί να είναι νωρίς ακόμη να προδικάσει κανείς τη συνέχεια. Όμως τι να πει για τη δική μας, που ενώ διαθέτει τον πιο μεγάλο στην Οικουμένη γαστρονομικό πολιτισμό, κοιμάται όρθια; Ενώ υπάρχει οδός, που μπορεί να τη βγάλει από το αγροτικό αδιέξοδο, όσο και το περιφερειακό, αυτή τρώγεται με τα ρούχα της;

Η Πολιτεία οφείλει πρώτα να νομιμοποιήσει την Πολιτεία και το βίο της. Το πρώτο που έχει να κάνει είναι να σιάξει τα στραβά της προκατόχου. Καταρχήν στα Α.Ε.Π. των περιφερειών. Στη μόλις χθες δημοσιευθείσα λίστα από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πιο φτωχή περιφέρεια στην Ελλάδα αλλά και ολόκληρη την Ευρώπη {εν. των 15}, είναι η Δυτική Ελλάδα. Άρα και η Δυτική Στερεά. Όπως σαν πιο πλούσια στη χώρα, εμφανίζεται να είναι, η Στερεά Ελλάδα. Παρενέργεια πρώτη, γιατί υπάρχουν πολλές άλλες. Το Καρπενήσι και η Άμφισσα, όπως και η υπόλοιπη Στερεά, δεν μπορούν νόμιμα να συμμετάσχουν στο 4ο κοινοτικό πλαίσιο. Αυτή είναι η νομιμότητα Αθήνα.

{*}Γράφτηκε από τον πρώην Βουλευτή Έβρου στις 28 Ιαν. '05. Αφορμή οι εξελίξεις στο αγροτικό και το περιφερειακό.

4. Υποζύγια

Εικόνα α.

Μπορεί η εκ της αστρονομίας μεγάλη άρκτος καθώς και ο αστέρας της αρκούρας να ενέπνευσαν την ονομασία του ομώνυμου φορέα για την προστασία της αρκούδας, όμως και αν ακόμη εξ αιτίας της γαστρονομίας του άγριου αυτού ζώου, παρέμειναν απροστάτευτες πλείστες όσες κτηνοτροφικές μονάδες στις επιδρομές του, εν τούτοις κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την ανάγκη προστασίας της άγριας πανίδας της χώρας. Δυστυχώς δεν συνέβη κάτι ανάλογο με την ήμερη πανίδα. Μπορεί, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, να έγινε κάποια δουλειά με τα αδέσποτα σκυλιά και τα κυνοκομεία ή και με τα γατιά, όμως δεν γνωρίζω να εκδηλώθηκε ποτέ ενδιαφέρον από κοινωνικές οργανώσεις για ζώα που τείνουν, αν δεν έχουν ήδη, εξαφανιστεί.

Δεν μιλώ για τα ευμεγέθη όσο χρήσιμα βουβάλια, με τα οποία θα ασχοληθώ μια άλλη φορά, αλλά για τον όνο. Το γαϊδουράκι. Για το οποίο, ακόμη και τα «επί πώλου όνου», παρέμειναν ψαλμωδία της Κυριακής των Βαΐων. Δεν έγιναν κάτι άλλο. Μακριά από εμένα ο οποιοσδήποτε λαϊκισμός. Δεν λέω προς τους ανώτερης βαθμίδας εκκλησιαστικούς λειτουργούς να αφήσουν τις απαστράπτουσες και να επιστρέψουν σε αυτό ως εάν επρόκειτο για κάτι ιερό. Λέω όμως ότι όφειλαν και οφείλουν τουλάχιστον να ενδιαφερθούν, να διασωθεί το βιβλικό αυτό υποζύγιο. Το οποίο, αν μη τι άλλο, δεν απαιτεί καμιά απολύτως δαπάνη.

Ένα πλάσμα του θεού στο οποίο -εκτός από τη μοναδική διασταύρωση με άλλο ζώο στο ομώνυμο βασίλειο- συνυπάρχουν μοναδικές επίσης, αντιφάσεις. Οι οποίες άρχισαν να διατυπώνονται από τα γραπτά ακόμη της Ελληνικής μυθολογίας. Για τον αμουςότατο όνο από τη μια, και το μουσικότατο οστό της κνήμης του, από την άλλη, από το οποίο γίνεται ο πιο καλός ποιοτικά αυλός, διηγείται σε μύθο του ο Αίσωπος. Όπως άλλωστε η παροιμιώδης υπομονή, συνυπάρχει με την αντίστοιχη αχαριστία και χοντροκοπιά του. Και όπως η λεγόμενη αντοχή του, η οποία όμως δεν επιβεβαιώνεται ιστορικά. Η επίσης παροιμιώδης σκιά, η συνώνυμη με κάτι το τιποτένιο, η οποία

όμως αποκρύπτει μια άλλη, πολύ πιο σοβαρή, όπως θα φανεί στη συνέχεια. Μιλώ για τη σκιά που συνοδεύει τη σημερινή του εξαφάνιση.

Θα μπορούσε κανείς να μείνει στην οικολογική οπτική και στους λόγους που απορρέουν από αυτήν ώστε να εκφράσει το ενδιαφέρον του. Όπως και στην ιστορία ή ακόμη και στην κλασική γραμματεία. Από τη συμβολή του στην οδοποιία και τη γνωστή της ισοκλινή, μέχρι το έργο του Αριστοφάνη: «Βάτραχοι», όπου ο Ξανθίας προσομοιάζει τον εαυτό του με γαϊδούρι που «κουβαλάει τα Άγια τους», όπως λέει. Επίσης στην αμιγή ζωολογία, όπου η εξαφάνιση του όνου συμπαρασύρει ένα άλλο ιδιαίτερα γνωστό ζώο, στους Δημοκρατικών φρονημάτων και όχι πριν από πολλές δεκαετίες, στρατιώτες. Τον γνωστό ημίονο. Εξ ου και η ειδικότητα του ημιονηγού. Του μουλαρά. Η οποία ούτε κατά διάνοια συγκρίνεται με το χαρακτηρισμό των νέου τύπου ημιονηγών και ανεπιθύμητων πολιτικά προσώπων, στον οποίο έχουν προβεί από πολλών ήδη ετών, και κατά γράμμα εφαρμόζουν έκτοτε, οι τηλεοπτικές όσο και έντυπες αθηναϊκές αρχές.

Δυο μόνο λόγια για τη συστηματική χλεύη της περιοχής μου, την οποία ουκ ολίγοι από τους υπηρετήσαντες τη θητεία τους στον Έβρο, γκατζολία την ανέβαζαν, γκατζολία την κατέβαζαν. Όσο όμως και αν ενοχλούσε το παρατσούκλι αυτό, σήμερα ενοχλεί ακόμη πιο πολύ η απουσία του. Κανείς δεν είχε φανταστεί ότι φεύγοντας τα γαϊδούρια από τη ζωή του τόπου, θα έπαιρναν μαζί τους τη ζωή των χωριών. Υπήρξαν ο πρόδρομος ερήμωσης του αγροτικού χώρου. Κάτι που βρίσκεται σε πολύ προχωρημένο αν όχι ανεπίστρεπτο στάδιο.

Δεν είναι στις προθέσεις μου η δραματοποίηση ούτε φυσικά η διακωμώδηση του ζητήματος των όνων με τους τόσους γνωστούς περί γαϊδουριάς χαρακτηρισμούς. Η λογοτεχνία όσο η μουσική βρήθουν. Όχι ότι δεν γίνονται και σήμερα -αν ζούσε ο Αριστοφάνης ίσως και να έγραφε τους «Γαϊδάρους», όπου πολλοί πάρα πολλοί εκ της όποιας υψηλής κοινωνίας, θα αναγνωρίζονταν μεταξύ των ηθοποιών του έργου, όπως με τους «Ιππείς»- αλλά γίνονταν και σε άλλες εποχές. Τόσο στον Εμμανουήλ Ροΐδη με τον ψωραλέο όνο, όπου αναφέρεται, όσο με το επί της κατοχής ρεμπέτικο άσμα: «του Κυριάκου το γαϊδούρι, τόχαν όλοι τους για γούρι» και το οποίο στη συνέχεια σε μια δύσκολη στιγμή εκείνης της άσχημης περιόδου, το κατέφαγαν λόγω της μεγάλης πείνας, οι πολίτες της περιοχής της Αθήνας, όπου κυκλοφορούσε.

Το ζήτημα είναι πως εμπλέκεται η πολιτική με αυτά. Νομίζω ότι η συγκεκριμένη κατάληξη είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την πρωτοφανή κατάρρευση του αγροτικού ιστού της χώρας. Οι όνοι εξαφανίστηκαν εξ αιτίας του αναπτυξιακού μοντέλου που εφαρμόστηκε, από πολλών δεκαετιών. Από το απώτερο έως το πρόσφατο παρελθόν, και έως το παρόν. Δεν υπάρχουν πλέον ούτε για δείγμα. Αυτή είναι η σκιά που έλεγα. Τα ζώα της ζούγκλας οσμίστηκαν τα μανιακά κύματα tsunamis στη Νοτιοανατολική Ασία και έσπευσαν να σωθούν. Οι καθημάς γάιδαροι επιβεβαίωσαν για άλλη μια φορά την προς τη βλακεία συνωνυμία. Εκτός και αν επρόκειτο και εδώ για χρόνια και ισοδύναμη με βιβλική δοκιμασία, η οποία πήρε σβάρνα ακόμη και ζωντανά με υψηλή αντοχή. Για αυτό μίλησα για το ανεπιβεβαίωτό της.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι «τιμώνται» σε ολόκληρη τη Μεσογειακή Ευρώπη, πλην της Ελλάδας. Από τη Γαλλία με τις τελετές όπου χρησιμοποιούνται όνοι, μέχρι τη Μεσογειακή Αίγυπτο, όπου συνδύαζαν κάποτε την παρουσία των συμπαθών αυτών τετράποδων, με τις θεομηνίες. Και μέχρι την Κύπρο, όπου μέχρι και πριν από

λίγο καιρό Δήμοι της νήσου, διοργάνωναν πολιτιστικές εκδηλώσεις. Δεν λέω να αρχίσουν να γίνονται και εδώ, με έναν μιμητικό μάλιστα τρόπο, όπως συνηθίζεται. Λέω ότι δεν μπορούσαν και δεν μπορούν να υποκατασταθούν από τους αγρότες.

Η ονοκτονία προηγήθηκε της αγροτοκτονίας. Και άντε μπορεί να πει κανείς: τα ζώα είναι ζώα. Δεν έχουν λογική και λόγο. Εξ ου και ά-λογα. Όμως οι άνθρωποι; Οι αγρότες; Τι λόγο είχαν να ζητωκραυγάζουν υπέρ της Αθήνας 2004; Δεν ήξεραν ότι τόσο οι μεν όσο οι δε, ως Πολιτεία, δικά τους λεφτά διασπάθιζαν; Όμως και ποιος από εκείνους που θεσμικά εκ της πολιτικής όφειλαν, θα τους το έλεγε; Αν ο Όμηρος γράφει ότι ο άνθρωπος είναι το χειρότερο πλάσμα από όσα κινούνται επάνω στη γη, και ο Αριστοτέλης περνώντας από τη ζωολογία στην πολιτική, αναφέρεται στον άνθρωπο, φύσει πολιτικό ζώο, δεν σημαίνει ότι μπορεί η όποια πολιτική Αθήνα στα μεν λόγια να παραλληλίζει τον αγροτικό κόσμο με τη ραχοκοκαλιά, στην δε πράξη να την εκλαμβάνει ως παράλληλη προς την επιφάνεια του εδάφους.

Πριν από τρεις και πλέον χιλιετίες έγινε εισαγωγή όνων από τη Μέση Ανατολή στον Ελληνικό χώρο. Σήμερα μετρούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού. Άντε των δυο. Νομίζω ότι μπορεί από τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών να εισαχθεί μια νέα παρτίδα με πρώτη φουρνιά, κάποιες δεκάδες. Συμβολικά. Καταρχήν δεν κοστίζει. Δεύτερον, η τροφή, από τα χόρτα μέχρι τα ομώνυμα αγκάθια, γνωστά και ως γκατζολάγκαθα, αφθονεί χωρίς να απαιτεί δαπάνη. Τρίτον υπάρχουν τόποι, όπως τα Δέλτα Έβρου και Νέστου -για να μείνω στη Θράκη- όπου ζουν ελεύθερα άλογα, όπου, μεταξύ άλλων, θα προχωρήσει εκ νέου η παραγωγή ημιόνων, μουλαριών. Τέταρτο, κάποια από τα γαϊδουράκια αυτά μπορούν επίσης να χρησιμεύσουν στον επί έτη εξαγγελλλόμενο και μηδέποτε αναπτυχθέντα αγροτουρισμό. Τα ελάχιστα νησιά που τα χρησιμοποιούν, δεν είναι παρά η εξαίρεση.

Τέλος η έκφραση αυτή σεβασμού στην ιστορία όσο στη φύση, δεν θα μείνει χωρίς θετικά επακόλουθα. Όταν οι αγρότες φέρονται έτσι στα ιστορικά τους υποζύγια, τότε θα έχουν ένα ακόμη επιχείρημα να μην αφήσουν κανένα, σε οποιαδήποτε πτέρυγα και αν ανήκει, να τους αντιμετωπίζει ως εάν επρόκειτο περί υποζυγίων. Οι αγρότες μόνοι τους μπορούν να εξασφαλίσουν υπέρ τους ολόκληρη την περιφέρεια. Ακόμη και την πρωτεύουσα, που κάποιος πρέπει να της πει ότι ναι μεν οι λέξεις «άγριος» και «αγρότης» έχουν την ίδια ρίζα: «αγρός», όμως και ο τσαμπουκάς, που στα τουρκικά σημαίνει αυτόν ο οποίος έχει καταδικαστεί ξανά, ευδοκιμεί, όπως έδειξε η ιστορία, αποκλειστικά στο πολιτικό αθηναϊκό λεκανοπέδιο. Στους εξαγγελθέντες αγώνες οι αγρότες μπορούν να πρωτοτυπήσουν. Να κρεμάσουν πανό στα στηθαία των γεφυρών που να λένε: Δεν είμαστε υποζύγια.

Εικόνα στο εξώφυλλο: οικόσιτος όνος σε περιοχή του Έβρου. Από τους ελάχιστους που απέμειναν. Τα ίδια ισχύουν για την εικόνα α.

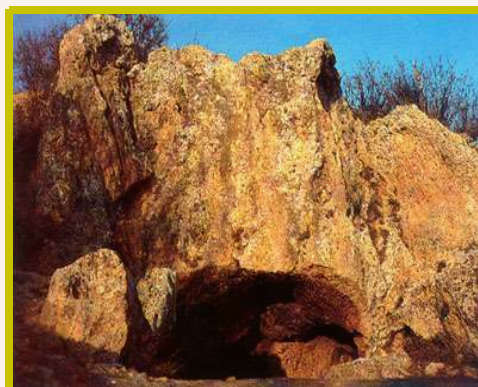
Πηγή photo, φωτογραφικό αρχείο συγγραφέα,

Θράκη Ιανουάριος 2005,

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

{Πρώτη έκδοση}

1. πολύφημος τυρός

εικόνα α.

Ελθόντες δ' εἰς ἄντρον εθηέμεσθα ἕκαστα.
Ταρσοὶ μὲν τυρῶν βρίθον, στήνοντο δὲ σηκοὶ
αρνῶν ἠδ' ἐρίφων' διακεκριμέναι σε ἕκασται
ἔρχατο, χωρὶς μὲν πρόγονοι, χωρὶς δὲ μέτασσαι,
χωρὶς δ' αὐθ' ἔρσαι. Ναίων δ' ὄρω ἄγγε πάντα,
γαυλοὶ τε σκαφίδες τε, τετυγμένα, τοὺς ἐνάμελγεν.

{ Ομήρου Οδύσσεια, ραψωδία I, στίχοι 218-223 }

Ίσως ἡ συνταγὴ τοῦ Ἀριστοτέλη γιὰ τὴν παραγωγὴ τυριοῦ νὰ εἶναι ἀπότοκος τῆς προηγούμενης ἐνασχόλησής του μὲ τὴ ζωολογία. Ίσως καὶ νὰ συνδέεται ἀπευθείας μὲ τὴν πολιτικὴ, χωρὶς τὴν ὁποία κατὰ τὸν ἴδιο, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπλῶς ἓνα ζῷο. Δὲν ἀποκλείεται ἀκόμη, ὁ μοναδικὸς στὴν ἱστορία καὶ τὴ φιλοσοφία, Ἀριστοτέλειος αὐτὸς ὀρισμὸς, νὰ ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸν Ὀμηρικὸ ἐκεῖνο ψαλμὸ τῆς Ἰλιάδας ποὺ κάνει λόγο γιὰ τὸ ὅτι «δὲν ὑπάρχει πῶς ἐλεεινὸ πλάσμα στὴ γῆ, μετὰξὺ αὐτῶν ποὺ κινούνται καὶ ἀναπνέουν, ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο».

Πάντως ὅ,τι καὶ νὰ συνέβη, ὁ ἐκ Σταγίρων σοφὸς μοιάζει νὰ ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀποτελεῖ κινήτρια δύναμη ἐξανθρωπισμοῦ. Ὅτι ἀποτέλεσμα τῆς ἀπουσίας τῆς εἶναι τελικὰ ἓνας ἄνθρωπος ἀπάνθρωπος. Κάτι ἰδιαίτερα ἐπίκαιρο. Ἄλλωστε ἡ ἀνά τὸς αἰῶνες ὅσο ἡ ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐπιβεβαίωση τῶν ἐλληνικῶν αὐτῶν κλασσικῶν γραμμάτων δὲν εἶναι τυχαία. Εἶναι κοινὸς τόπος. Οὔτε ἐγίνε τυχαία κλισίη ἡ ἀκαδημαϊκὴ ἐκεῖνη φράση πρὶν ἀπὸ τὴν ἐναρξὴ τῆς παράδοσης τοῦ μαθήματος τῆς φιλοσοφίας στὰ Ἑυρωπαϊκὰ καὶ ἄλλα πανεπιστήμια: πάμε νὰ κάνουμε μὴ ἀκόμη ἐπανάληψη τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν.

Μόνον ὡς λυπηρὸ καὶ θλιβερὸ μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ στὴ σημερινὴ ὅσο στὴ χθεσινὴ Ἑλλάδα τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ τεράστιος αὐτὸς ἐθνικὸς πλοῦτος παραμένει στὰ

αζήτητα. Τα λέω αυτά διότι προτού η λεγόμενη πολιτική καταφύγει να αφορίζει τις υπόλοιπες εξελίξεις, έτσι και στο αγροτικό, -το πρώτο και καίριο αυτό ζήτημα- αντί να μοιρολογεί θα έκανε καλύτερα προηγουμένως, να Ομηρολογήσει. Από τον έναν όμηρο -αναφέρομαι στον εναπομείναντα, πλην όμως σύμπαντα τον αγροτικό και κτηνοτροφικό κόσμο- να πάει σε έναν άλλο, με όμικρον κεφαλαίο. Στον ποιητή των ομώνυμων επών. Να επιστρέψει παραγωγικά όσο επιστημονικά σε αυτά. Να αρχίσει από εκεί.

Δεν είναι του παρόντος μια δεύτερη ανάγνωση της γιώτα Θρακικής ραψωδίας της Ομήρου Οδύσσειας. Το πώς και γιατί ο Οδυσσέας με τους συντρόφους του, ευθύς αμέσως μετά από τη φόρτωση των «δώρων» του περίφημου Μαρωνείτη οίνου στα πλοία του, κατευθύνεται στη γειτονική Μάκρη του Έβρου προκειμένου να βάλει χέρι, αυτή τη φορά, στα πολύφημα Θρακικά τυριά. Ίσως δεν είναι άσχετο με αυτά, τόσο το όνομα Πολύφημος όσο η τερατοποίησή του είτε λόγω της οικονομίας του μύθου είτε σχετικής ποιητικής άδειας ένεκεν.

Όμως είναι βέβαιο, όπως άλλωστε συνεχίζει μέχρι στο τέλος της ίδιας ραψωδίας να αφηγείται ο πολυμήχανος βασιλιάς της Ιθάκης, « η σπηλιά του Κύκλωπα» δεν είναι άλλο από μια πλήρως καθετοποιημένη γαλακτοβιομηχανία {παραγωγής τυρών κλπ} όσο βιομηχανία κρεάτων μικρών ζώων, κυρίως αιγοπροβάτων. Από την άλλη πλευρά η λεπτομερειακή περιγραφή των επιμέρους χώρων και εργαλείων τυροκομίας χρειάζεται να προστεθεί στις υπόλοιπες αρετές του ποιήματος και του δημιουργού του, ων ουκ έστιν αριθμός.

Εικόνα 1. Σπηλιά Κύκλωπα, λιμάνι Μάκρης, Αλεξανδρούπολη.

Πηγή 1: Φωτόγραμμα Μιχάλη Μπολιάκη, Βενιζέλου 88 Αλεξανδρούπολη,

Ευχαριστίες συγγραφέα για την ευγενική παραχώρηση της πανοραμικής photo,

Σπηλιές Κύκλωπα υπάρχουν πάρα πολλές. Από τη Λευκάδα, τον Αστακό και τη Λακωνία έως τον Αι Στράτη, τα Γιούρα, τη Σέριφο και την Κρήτη και έως την Κάτω Ιταλία. Πρόκειται άλλωστε για ένα συχνό φαινόμενο με τους μύθους. Από την άλλη όμως, τρεις τουλάχιστον λόγοι δίνουν σημαντικό προβάδισμα στην Μάκρη του Έβρου. Ο πρώτος έχει να κάνει με τη σειρά και τη συμπερίληψη των δυο όμορων τόπων -του ενός με το Μαρωνεΐτη οίνο, του άλλου με τη σπηλιά του Κύκλωπα- στην ίδια ραψωδία. Ο δεύτερος είναι αυτή καθεαυτή η αφήγηση του Οδυσσέα που συνδέει τα δυο μέρη μεταξύ τους. Επίσης ως προς τους όχι και τόσο ευγενείς σκοπούς που είχε κατά τις επισκέψεις του. Ακόμη και ο ίδιος ο ποιητής χρησιμοποιεί τη λέξη «ελθόντες» {βλ. στ. 218} όταν αμέσως αποδεικνύεται ότι μπήκαν στη σπηλιά λάθρα. Ο τρίτος λόγος ενισχύει ακόμη πιο πολύ την επιχειρηματολογία, λόγω της χρήσης του Μαρωνεΐτη οίνου, ως όπλου.

Εικόνα 2. Η σπηλιά και η ελιά,

Πηγή 2. Αρχείο Δήμου Αλεξανδρούπολης,

Εξυπακούεται ότι αν η σπηλιά του Κύκλωπα βρίσκονταν αλλού, π.χ. στη Σικελία, μέχρι να φτάσουν δεν θα είχε μείνει σταγόνα από το γνωστό και ως «θείον ποτό». Θα είχαν «αφοπλισθεί» πολύ πριν. Ας μην παρασυρθούμε σε άλλες, ακόμη και λογικές, σκέψεις. Ούτε στην πιθανόν σκόπιμη αφύσικη υπόσταση των αυτοχθόνων ποιμένων και τυροκόμων ώστε να πέσουν στα μαλακά τα εις βάρος τους πλιάτσικα ούτε να μιλήσουμε για την επιστροφή στον τόπο του εγκλήματος όταν λίγο πριν οι ίδιοι με άνανδρο τρόπο δολοφόνησαν τον επικεφαλής των Θρακών Ρήσο επειδή πήγε να υπερασπιστεί τους συγγενείς του Τρώες κατά την εισβολή των Αχαιών. Ούτε τέλος να διαπιστώσουμε την ανάληψη από την παραγωγική Θράκη των ρόλων μιας νέας Τροίας. Μόνος του άλλωστε επαινείται ο Ιθακήσιος βασιλιάς για την εντός της περιοχής πειρατική δραστηριότητα. Όλα αυτά μπορούν να γίνουν μια άλλη φορά. Όπως και η ενασχόληση με την ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα οπτική του Ευριπίδη για το ίδιο θέμα, στο σχετικό σατυρικό δράμα του, Κύκλωψ.

Εκείνο βέβαια που έχει τη βαρύνουσα σημασία στη σημερινή εργασία, δεν είναι η όποια ερμηνεία της ιστορίας. Είναι η γνώση της γύρω από το ζήτημα των κυκλώπειων τυριών. Το πόσο μεγάλο είναι το βάθος στο οποίο βρίσκονται τα αγροτικά διατροφικά όσο και τα γαστρονομικά θεμέλια του Θρακικού χώρου. Από την οινοποιητική μονάδα του Μάρωνα ως τη γαλακτοβιομηχανία καθώς επίσης και κρεατοβιομηχανία του Πολύφημου. Κυρίως όμως ότι τα προϊόντα όλων τους έχουν ένα μοναδικό όσο αναξιοποίητο και μεγάλο προσόν. Είναι τα πρώτα, λόγω Ομήρου, στη γραπτή ιστορία της Οικουμένης, με ιστορική ονομασία προέλευσης. Επί το ορθότερο, προϊστορική.

Εικόνα 2. Η τύφλωση του Πολύφημου,

Πηγή 2. άρθρο του συγγραφέα «Η περίπτωση του Μαρωνείτη οίνου»

στις ιστοσελίδες Δ. Π. Θ. & Δήμου Μαρώνειας. Καθ. Γ. Κέκκερης.

Το πιο σημαντικό δώρο της αναπαραγωγής του Μαρωνείτη είναι, -έγραφα προ ετών- η ανάκτηση της ονομασίας προέλευσης, της παγκόσμια διαδεδομένης φήμης του. Έτσι λοιπόν λέω και τώρα. Η όπου Θρακικής γης βιολογική αναπαραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων, μπορεί αυτοδίκαια, δικαιούται δηλαδή να ανακτήσει την ιστορική ονομασία προέλευσης των μυθικών Κυκλώπειων τυριών. Η εξασφάλιση σχετικού Κοινοτικού πιστοποιητικού αποτελεί τυπική διαδικασία. Ποιος άλλωστε μπορεί να το αρνηθεί. Αυτή είναι η επιστημονική όσο παραγωγική επιστροφή στην ιστορία και πιο πέρα από αυτήν. Εν προκειμένω στη μυθιστορία και στο μύθο. Αυτό είναι ένα από τα μεγάλα δώρα της πολιτικής. Συνιστά πρώτο βήμα για τη γαστρονομική, και γι αυτό τη διατροφική, και γι αυτό την κτηνοτροφική και γι αυτό την αγροτική, και τέλος την πολιτική αναγέννηση του Θρακικού τόπου. Ένα τέλος που συμπίπτει με την αρχή.

Γιατί είναι καθήκον της πολιτικής να προηγηθεί. Να μελετήσει και παραδώσει μια νέα σοβαρή και επεξεργασμένη αρχιτεκτονική και χωροταξική αναπτυξιακή λύση και

πρόταση για το αγροτικό και το κτηνοτροφικό πρόβλημα της χώρας, επόμενα το διατροφικό και το γαστρονομικό. Το σπαθί για το κόψιμο του ελληνικού γόρδιου δεσμού είναι η βιολογική και γι αυτό η ιστορική ονομασία προέλευσης. Και αυτό μπορεί να το κάνει ευκολότερα από κάθε άλλη χώρα, μόνο μια συγκεκριμένη. Αυτή εδώ. Είτε αφορά οίνους ή αγροτικά προϊόντα ή γαλακτοκομικά ή κουζίνα ή κλπ. Επιπλέον αποτελεί το μόνο σοβαρό αντίπαλο απέναντι στα όποια μεταλλαγμένα με τα κάθε τύπου προϊόντα τους. Από αγροτικούς σπόρους που διαμέσου των ζωοτροφών πρόκειται να μολύνουν την κάθε κτηνοτροφική δραστηριότητα και επόμενα με την τροφική αλυσίδα, να καταστήσουν τον άνθρωπο φορέα, έως τις απευθείας εις βάρος του μολυσματικές δραστηριότητες των μεταλλαγμένων τροφίμων. Οι δρόμοι και οι τρόποι εξάρτησης και μόλυνσης καθώς και επιβάρυνσης της υγείας του, πολλοί.

Το θέμα για την πολιτική δεν είναι απλά η εναντίωση στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα και τρόφιμα. Οι πρόσφατες όσο οι εν εξελίξει ευρισκόμενες αποφάσεις της αυτοδιοίκησης θυμίζουν τους αποπυρηνικοποιημένους εκείνους Δήμους και πόλεις κάποιων περασμένων δεκαετιών. Απλά πρόκειται για μια νέα βιομηχανία ανακήρυξης απαλλαγμένων από μεταλλαγμένα περιοχών. Αυτό το έργο όμως έχει ξαναπαιχτεί. Και εκεί που κρίνεται μια νέα πολιτική, δεν είναι ο χώρος της βήτα προβολής. Ούτε η άρνηση των νέων μορφών εξάρτησης, όσο βροντερή και αν είναι. Είναι το τι νέο προτείνει. Και κυρίως πως οικοδομεί την πρότασή της. Πως μπορεί να τη μετατρέψει σε αναπτυξιακό σχέδιο και πράξη εφαρμογής. Τα ίδια ισχύουν για κάθε περίπτωση των αφ υψηλού και γνωστής αφετηρίας projects. Από τις γενετικές τροποποιήσεις ως τις υψηλής περιεκτικότητας σε γενετικά τροποποιημένα δραστηριότητες τύπου fast.

Χρειάζεται μια μοντέρνα-κλασσική διατροφική όσο επίσης μοντέρνα - κλασσική γαστρονομική αναγεννητική πολιτισμική παιδεία. Καταρχήν ένας μεγάλος σεβασμός που να αρχίζει από τη Μινωική και τη Μυκηναϊκή και να φτάνει έως την κλασσική Αθηναϊκή γαστρονομία και από τη Μεσογειακή διατροφή μέχρι την Πολίτικη κουζίνα. Μπορεί εν τοιαύτη περιπτώσει οι όποιες νέες συνθέσεις και μορφές να δυσχεραίνονται, όμως και το μοντέρνο χωρίς τη δημιουργία είναι σαν τον αέρα χωρίς το οξυγόνο. Έστω είναι όπως ο σκέτος, ο καθαρός αέρας.

Η εκ νέου θεμελίωση και οικοδόμηση μιας πολιτικής παιδείας γύρω από χώρους με τέτοια χαρακτηριστικά ταυτίζεται με την έναρξη της ανάδειξής της. Ανεξάρτητα από τη γνωστή δικαίωση και πιστοποίηση της Ελληνικής φέτας, η περιγραφείσα ιστορία της και κυρίως η επεξεργασία πολιτικής ανοίγει καινούργιους ορίζοντες. Ο πρώτος από αυτούς είναι η κατοχύρωση της ιστορικής ονομασίας προέλευσης “Κυκλώπεια τυριά” όπως και “πολύφημος τυρός”. Ένας άλλος είναι η προετοιμασία έξυπνης διαφήμισης, κάτι που στην υπόλοιπη Ευρώπη την έχουν ψωμοτύρι. Αλλού με τα σκουπίδια πλέκουν μύθους και εδώ τους μύθους τους πετάνε στα σκουπίδια.

Φαντάζεται κανείς τι πέραση θα έχουν τα Κυκλώπεια τυριά και ο ούτως ή άλλως περίφημος και πολύφημος τυρός φέτα όταν διαφημίζονται με εικονογραφημένες, μεταξύ των άλλων, τις σκηνές παραγωγής τους. Όταν επάνω στις ετικέτες των κάθε μέγεθους συσκευασίας παραγόμενων προϊόντων, ο Ευρωπαίος καταναλωτής διαβάζει στη γλώσσα της χώρας του όσο στη διεθνή γλώσσα των κόμικς, την ιστορία τους. Όταν εμπλουτίζει τις γνώσεις του με νέες πτυχές της μυθιστορίας των Ομηρικών

επών που διδάχτηκε στις εγκύκλιες σπουδές. Όταν πληροφορηθεί ότι ακόμη και ο Οδυσσεάς μπήκε σε μια πρωτόγονη, παρόμοια μονάδα που βρίσκεται στον ίδιο Θρακικό τόπο με τη σημερινή επίγονο, μόνο και μόνο να δοκιμάσει τα ανεπανάληπτης γευστικότητας, και γι αυτό συνώνυμα με τον Πολύφημο, προϊόντα. Όταν ακόμη και ο πιο μεγάλος ποιητής όλων των εποχών και ολόκληρης της ανθρωπότητας διέθεσε μια ολόκληρη ραψωδία. Άλλωστε αν χρειάστηκε διακόσιους στίχους για το κρασί του Μάρωνα, αφιέρωσε διπλάσιους για το θέμα του συγκεκριμένου Κύκλωπα και των ομώνυμων τυριών {βλ. στ. 219}.

Μια νέα αγροτική, διατροφική και γαστρονομική Θράκη έχει να κερδίσει πολλά από τον ίδιο τον πολιτισμικό της εαυτό, τη Θράκη με ιστορική ή μάλλον πιο σωστά, με προϊστορική ονομασία προέλευσης. Γι αυτό αυτονόητα προστατευόμενη. Αυτό σημαίνει ότι στον πιο ξακουστό στη γη οίνο, το Μαρωνεΐτη, θα προστεθούν νέα όσο αρχαία προϊόντα που θα αναπαράγονται με φυσικό και βιολογικό όσο επιστημονικό τρόπο. Τα εναπομείναντα, πλην όμως ασυναγώνιστα γευστικά πρόβεια, γίδινα και αγελαδινά γαλακτοκομικά της Θράκης -από τη φέτα και τον τελεμέ των τοπικών μικροπαραγωγών της έως τα ίχνη από τα κασέρια τους, το αξέχαστο κεφίρ, το ντρουβαντίρι, και κυρίως το πρόβειο κουρκμάτς, το μανιώτικο όπως μπορεί να ονομαστεί, μέχρι το εξαφανισμένο βουβαλίσιο βούτυρο και γάλα για το γνωστό καζάν ντιπί- μπορούν τότε να αρχίσουν να αναπαράγονται συστηματικά.

Ναι μεν ο άνθρωπος από τη βρεφική ακόμη ηλικία του έχει εθισμό στο μητρικό γάλα, όμως επειδή αργότερα τη θέση του παίρνει συνήθως η φέτα, και επειδή αυτή, ιδίως στους Έλληνες, κατέχει τα σκήπτρα, ο μύθος που προτείνεται από τη σημερινή εργασία ώστε να συμβάλει καθοριστικά στη διατροφική αναγέννηση της περιοχής, είναι ο πολύφημος τυρός. Πρόκειται για την μεγαλύτερη στον κόσμο γαστρονομική γέφυρα. Αρχίζει από την ομηρική Θράκη, επεκτείνεται στους ενδιάμεσους ιστορικούς και αναπτυξιακούς παραγωγικούς πολιτισμούς, από την παραγωγή και την εξαγωγή γαλακτοκομικών στην κλασική Αθήνα έως τη γνωστή από την εκκλησία Τυροφάγο και την κτηνοτροφική πόλη της Τυρολόης, και καταλήγει σε μια ονειρική διατροφικά μελλοντική Θράκη. Σε αυτήν την τελευταία, με ιδιαίτερα μάλιστα μεγάλες τοπικές, εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς αξιώσεις, αναμένεται η ιστορική όσο μελλοντική παρέα του Μαρωνεΐτη. Το κρασί και τυρί στη Θράκη. Θα το λέγαμε, τραπέζι με ομηρική ονομασία προέλευσης. Καλύτερα η φράση αυτή, παρά η άλλη για τους ομηρικούς καυγάδες. Τελικά, αυτό που χρειάζεται είναι να κάνει το παραγωγικό και βιολογικό ντεμπούτο του, ο όνομα πλέον και πράγμα, ιστορικής δε όσο προϊστορικής και μυθιστορικής ονομασίας προέλευσης, πολύφημος τυρός.

Εικόνα α. βρίσκεται στο Θρακικό ηλεκτρονικό θησαυρό. Φωτογραφία: Διαμ. Τριαντάφυλλος. Είναι από το βιβλίο: Αρχαία Θράκη. Αθήνα 1994, σελ. 40. Στον εν λόγω αρχαιολόγο εκφράζονται ευχαριστίες για τη συγκατάθεση αναδημοσίευσης.

{*} Διετέλεσε Βουλευτής Έβρου από το 1993 έως το 2000. Ίσως η νέα εργασία δεν έχει την τύχη του κειμένου του για το Μαρωνεΐτη Οίνο που «τιμολογήθηκε» ότι άξιζε χίλια στρέμματα ποσόστωσης νέων αμπελώνων και που κι από αυτές ούτε καν οι μισές έχουν μέχρι σήμερα δοθεί στην περιοχή της Μαρώνας. Το βέβαιο πάντως είναι ότι

δεν θα υπήρχε χειρότερη αντιμετώπιση από αυτήν αν δεν προϋπήρχε το κείμενο για τον αγροτοκτηνοτροφικό παράδεισο, όπως επίσης η πρόταση για «ένα απέραντο εκτατικά παραγωγικό Θρακικό εργοστάσιο τροφίμων τόσο του αγροτικού όσο του διατροφικού τομέα». Αμφότερα γράφτηκαν το καλοκαίρι του 1996 με αφορμή την ενσκήψασα αν όχι την επελθούσα από μόλυνση γειτονικής χώρας ζωνόσο του αφθώδη πυρετού. Μαζί δε με άλλα συμπεριλήφθηκαν σε σχέδιο ψηφίσματος που συντάχτηκε από τον ίδιο και που προτάθηκε στους συνέδρους του τρίτου παγκόσμιου συνεδρίου Θρακών που γίνονταν την ίδια περίοδο του ίδιου έτους, στην Κομοτηνή. Εν τούτοις η ομόφωνη, μετά από την προηγηθείσα σοβαρή και διεξοδική συζήτηση, αποδοχή του κειμένου όσο η ανάδειξή του σε κεντρικό πολιτικό ψήφισμα, αποτέλεσε μεν μεγάλη χαρά που όμως κράτησε, όπως όλες οι χαρές, ελάχιστες ώρες. Αιτία, τα εκ πρωτευούσης σύρματα που έπεσαν και προκάλεσαν όχι ένα ή δυο αλλά τρία καινούργια ψηφίσματα. Αποτέλεσμα, το πρώτο να γίνει έσχατο, τέταρτο. Άλλο τώρα εάν επρόκειτο για μαϊμού ή ακόμη και προβοκάτσιες. Φυσικά τίποτε από όλα αυτά δεν θα είχε συμβεί αν δεν υπήρχαν οι τοπικοί πολιτικοί συνεργοί και κυρίως τα οιουδήποτε χρώματος διαπιστευμένα πολιτικά «χαιβάνια». Η ιστοσελίδα του Δ. Π. Θ. επιβεβαιώνει των λόγων αυτών, τα αληθή. Όπως δυστυχώς και η αδιάλειπτη έκτοτε καλπάζουσα αγροτική και κτηνοτροφική κατάρρευση. Και όμως αρκούσαν πολύ λιγότερα χρόνια ακόμη και για αναπτυξιακό θαύμα. Σήμερα η αγροτική και κτηνοτροφική, επόμενα και η διατροφική και γαστρονομική Θράκη θα ήταν μια ροδοκόκκινη όσο γλυκιά παιδούλα, οκτώ έστω χρόνων. Όμως αντί για το μαρασμό και τον αγροτικό θάνατο θα είχε μπροστά της μια ολόκληρη ζωή για δημιουργία, πέραν του ότι θα έδειχνε και το δρόμο στις υπόλοιπες ιστορικές περιφέρειες της χώρας. Και πέραν την πανεπιστημιακής σχολής της Οινολογίας θα μπορούσε να μπει άνετα στα σκαριά για συζήτηση και καμιά κτηνιατρική σχολή. Καμιά κυβερνητική ή κομματική διοίκηση των Αθηνών δεν θα την αφορίζε τότε ως υπερβολή αν όχι ως εξωπραγματική. Εξαιρείται η διοίκηση του Δημοκρίτειου που σε ανύποπτο χρόνο έτεινε ευήκοον ους αποδεχόμενη την πρόταση του συγγραφέα για τη σχολή γαστρονομίας. Ανύποπτο, διότι συνέβη πριν από την αντίστοιχη Ιταλική πρωτοβουλία. Όπως επίσης έγινε από πριν, δεν έγινε επάνω στη δικαιολογημένη συναισθηματική φόρτιση που προκαλούσε η υπέροχη εκείνη ταινία, Πολίτικη κουζίνα, με την ανάδειξη του ομώνυμου γαστρονομικού της θησαυρού. Κάτι που αν δεν γίνει δημιουργικά, συστηματικά και επιστημονικά, θα χαθεί οριστικά. Και που αν αναδειχθεί μπορεί να αναδείξει με τη σειρά του μια ολόκληρη εθνική οικονομία. Να την κατατάξει μεταξύ των μεγάλων αναπτυξιακών οικονομιών του πλανήτη.

xkipuros@otenet.gr,

Θράκη Ιούλιος 2004,

Σ.Σ. Στο ένθετο {σελ. 49 έως 54} της παρούσας μελέτης παρατίθενται δυο προτάσεις του συγγραφέα, όσο το ψήφισμα του τρίτου παγκοσμίου συνεδρίου Θρακών {1996}.

2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΤΗ ΟΙΝΟΥ {*

εικόνα α.

Στο σημερινό αιώνα, τον αιώνα των πόλεων και των περιφερειών, και ειδικότερα στην κούρσα ανταγωνισμού τους, η Θράκη έχει να κερδίσει πολύ έδαφος από την ανέγερση της Ρωμανίας στα παράλια της, μεταξύ της Αρχαίας Μαρώνειας και της Αρχαίας Μεσημβρίας. Θα συμβάλουν σε αυτό, πέραν των άλλων, η ανάκτηση και αναγέννηση του Θρακικού τοπίου όσο και οι συμπληρωματικότητες του τεχνολόγου και του Πανεπιστήμιου της νέας πόλης. Αντίθετα ο Θρακικός τόπος έχει να χάσει επιπλέον έδαφος από εκείνο που του απέμεινε, λόγω της προδιαγεγραμμένης μεταξύ των άλλων ασχήμιας που πρόκειται να προκαλέσουν τα τεχνολογικά κουφάρια και η εξωγενής και εξωθεσμική εκείνη όσο και ανήθικη εκ γενετής υπόθεση της τεχνόπολης. Αυτό, που από την προηγούμενη ακόμη δεκαετία, συνεχίζει να μυρίζει έντονα, οι Θρακιώτες, το έχουμε δει ως ταινία με τα μιζοφόρα βιομηχανικά κουφάρια. Άλλο πράγμα αυτό και άλλο ο εθελοντισμός και η πολιτική και ηθική σφαίρα στην οποία κινήθηκε και κινείται η Ρωμανία. Είναι γνωστό στους παραιοκούντες την ιερή πόλη ότι από την αρχή μέχρι σήμερα και από την εκκλησία του Αγίου Ευγενίου έως τα σχέδια προώθησης της ιδέας της νέας πόλης από καθηγητές του Πολυτεχνείου της Στουτγκάρδης, δεν έχει δαπανηθεί ούτε ένα ΕΥΡΩ.

Δεν είναι της στιγμής να μιλήσουμε για τα αντιδημοκρατικά σύνδρομα και τους λόγους για τους οποίους το Νομοσχέδιο για την ίδρυση της Ρωμανίας, ως νέας πόλης στη Θράκη, που καταθέσαμε τον Οκτώβριο του '97 διακόσιοι τέσσερις Βουλευτές, παραμένει χρόνια τώρα στα συρτάρια των ψευδοεκσυγχρονιστικών υπουργείων αλλά και του Προεδρείου της Εθνικής Αντιπροσωπείας. Και εκείνοι ακόμη οι Πόντιοι και οι Θρακιώτες που έως πρόσφατα διατηρούσαν κάποιες επιφυλάξεις, έχουν πλέον πεισθεί ότι κάθε άλλο παρά εκσυγχρονιστές ήταν αυτοί οι άνθρωποι. Το μόνο που πέτυχαν ήταν να τους εμπαιξούν. Το ίδιο έκαναν ως Βουλή των Ελλήνων με την παράνομη ματαίωση έκδοσης των ντοκουμέντων της Ποντιακής γενοκτονίας που εδώ

και καιρό έχει ολοκληρώσει ο Καθηγητής του Αριστοτελείου Κώστας Φωτιάδης. Δεν θέλουν τη Ρωμανία γιατί δεν θέλουν τη 19η Μαΐου και αντιστρόφως. Δεν θέλουν καμιά τους γιατί δεν τις θέλει ο "Γκρανσινιόρης" θα τους έλεγε ο Μακρυγιάννης. Δέχθηκαν να συμμετάσχουν σε ένα παιχνίδι πολύ βρώμικο. Έτος Θράκης τους έλειπε θα τους λέγαμε εμείς.

Για τους αντιπολιτικούς τρόπους με τους οποίους χειρίστηκαν τη μεγάλη ιδέα του Μιχάλη Χαραλαμπίδη για τη νέα πόλη, τον εκσυγχρονισμό δηλαδή της Θράκης αλλά και της χώρας, πέραν των άλλων εθνικών και διεθνών διαστάσεων που έχει το ζήτημα αυτό, θα επανέλθουμε μια άλλη φορά. Είναι πολύ αμφίβολο αν η αντίπολη αυτή της τεχνόπολης μπορούσε να "συνεγείρει" έστω και έναν, πλην των επαγγελματιών καριεριστών "ιεραποστόλων" στην περιοχή, απέναντι στην πρωτόγνωρη, στη μεταπολιτευτική όσο και μεταπολεμική κοινοβουλευτική ιστορία, πλειοψηφία των Βουλευτών που προσυπογράφουν ιδέα και πολιτική συγκεκριμένου πολιτικού προσώπου.

Η Θράκη, μέσα από ένα επεξεργασμένο και μελετημένο εθνικό, χωροταξικό, πολεοδομικό και αναπτυξιακό σχέδιο, μέσα από μια ενδογενή ανάπτυξη μπορεί να γίνει ένας από τα κάτω παγκοσμιοποιημένος τόπος. Όχι μόνο στη γεωοικονομία και στην αρχιτεκτονική μιας νέας πόλης, αλλά και στη γεωργία, τη γαστρονομία καθώς και στην παιδεία και σε άλλους τομείς και κλάδους όπως η μουσική.

Επί δυο δεκαετίες εμείς όχι μόνο δείξαμε και βαδίσαμε ένα άλλο δρόμο και φέραμε πολλές νέες ιδέες, προτάσεις και προτάξεις αλλά και στο επίπεδο των έργων, της πράξης, τα όποια χιλιόμετρα έγιναν στην Εγνατία, είναι γνωστό σε όλη τη χώρα, ποιοι και πως τα κάναμε. Γι αυτό δεν τα χαριζόμαστε σε καμιά Αθηναϊκή ή Θρακική νομενκλατούρα, "σοσιαλιστική", "κομμουνιστική" ή "νεοφιλελεύθερη".

Η πρόταση και καθιέρωση της Κοσμοσώτειρας στις Φέρες ως κέντρου λατρείας και Παναγίας των Θρακών, το εθνικό Θρακικό χωροταξικό, η νέα πόλη, ο τεχνόπολος στο Βόρειο Έβρο και τη Ρωμανία, όπως και το Πανεπιστήμιο της τελευταίας, ο δρόμος Αλεξανδρούπολης- Μπουργκάς, η αγροτική αναγέννηση και η νέα αγροτικότητα, οι αναπτυξιακές πολιτικές έκτασης όπως της ορεινής Ροδόπης και Ξάνθης, το ζήτημα των Πομάκων και το κεμαλικό φαινόμενο στη Θράκη, το μοντέλο μιας σε υψηλά επίπεδα συνανάπτυξης και συμπαραγωγής όπως το Ελληνοβουλγαρικό πανεπιστήμιο στο Τρίγωνο του Έβρου {1}, όπως τέλος η σιδηροδρομική σύνδεση της Καβάλας με Θεσσαλονίκη, Δράμα και Καράντερε καθώς και με Ξάνθη, είναι μερικές από τις προτάσεις αυτές, μέρη ενός νέου αρχιτεκτονικού αναπτυξιακού σχεδίου για τον ιστορικό μας χώρο. Μάλιστα, όλες πλην της πρώτης, είναι επεξεργασίες ενός

ανθρώπου που έχει προσφέρει πολλά, τόσο στην πολιτική και στη Θράκη, όσο και στη χώρα και στην ευρύτερη περιοχή. Είναι ένδειξη ενός άλλου ήθους να το γράφουμε αυτό γιατί συμβάλλουμε να υπάρξει ένας άλλος πολιτικός πολιτισμός. Είναι ένας μεγάλος ηθικός πλούτος για τη Θράκη {2}.

Άλλωστε σύμφωνα με τον Αριστοτέλη δεν είναι μόνον ο άνθρωπος ζώον πολιτικό. Είναι και η ηθική μέρος της πολιτικής. Και αυτοί που έδωσαν εξετάσεις στη Θράκη και απέτυχαν επειδή δεν έχουν πολιτική, ταυτόχρονα δεν έχουν ηθική. Δεν έχουν ηθική επειδή δεν έχουν ιδέες. Επειδή δε, δεν έχουν ιδέες, δεν μπορούν να κυβερνήσουν. Το ζήτημα δεν είναι αν θέλουν ή δεν θέλουν να αναπτυχθεί ο τόπος. Είναι ότι δεν μπορούν. Όσο και άριστες να είναι οι γεωοικονομικές συνθήκες, το νέο ραντεβού με την ιστορία χάνεται αν δεν έχει ήδη χαθεί εξ αιτίας τους. Όταν και αυτός ακόμη ο υπερσιβηρικός έγινε σε πολύ λιγότερα χρόνια από όσα η Εγνατία και όταν επίσης η παγκοσμιοποιούσα τη Θράκη κάθετος αρτηρία Αλεξανδρούπολης Μπουργκάς παρέμεινε άλλη μια φορά εκτός Ευρωπαϊκού πακέτου και πλέον παραπέμπεται, όπως οι S-300, στις ελληνικές καλένδες, τότε η πρόγνωση δεν είναι καθόλου καλή. Δεν χρειάζεται πολύ να σταματήσουν να μιλούν παραέξω για τη Αιγαιομεσογειακή αυτή Θρακική σκάλα του Εύξεινου και της Βαλκανικής. Όσο και καλές να είναι μαζί της η ιστορία και η γεωοικονομία δεν είναι δύσκολο να ασημοποιηθεί και από Αλεξανδρούπολη να ξαναγίνει Ντεντεαγάτς.

Το πιο εξόφθαλμο παράδειγμα Κυβερνητικής αποτυχίας αφορά τη γεωργία. Βέβαια όλα τα κόμματα σε αυτή τη χώρα την αντιμετώπιζαν πάντοτε ως τομέα υπό εξαφάνιση. Είτε είναι υπέρ είτε είναι κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφεύγουν σε γραφειοκρατικές κουτοπονηριές για να δικαιολογηθούν. Είτε επικαλούνται όμως την Ένωση είτε τη δαιμονοποιούν, δεν μπορούν να ερμηνεύσουν πως πολλές Ευρωπαϊκές χώρες διατηρούν δυναμικό αγροτικό και διατροφικό τομέα. Πως δηλαδή η Ελλάδα στις μεν ποσοστώσεις των "ευγενών" αγροτικών προϊόντων κατέληξε να υπολείπεται δεκάδες φορές ακόμη και των μικρών Ευρωπαϊκών εταιρών της, στις δε εθελοντικές λεγόμενες οριστικές εγκαταλείψεις των αμπελώνων, στις εκριζώσεις, να προηγείται ακόμη και των μεγάλων χωρών της Ένωσης {3}.

Ας παραμείνουμε στη γεωργική αυτή καλλιέργεια, τους αμπελώνες, και για να μιλάμε με όρους Θράκης, ας μείνουμε στον γνωστό από τα πανάρχαια χρόνια, Μαρωνείτη οίνο. Αυτόν τον "ηδύν, ακηράσιον και θείον ποτόν" που προσέφερε ο μυθικός Μάρων, στον πολύτροπο ομολόγό του βασιλιά της Ιθάκης Οδυσσεά και με τον οποίο, ως γνωστόν, ο τελευταίος μέθυσε εκτός των άλλων και τον Πολύφημο Κύκλωπα. Από εκείνον όμως τον οίνο της Οδύσσειας φθάσαμε σήμερα στην Οδύσσεια του οίνου, όπως και όλων των Θρακικών αγροτικών προϊόντων ποιότητας, τόσο ως προς την πιστοποιημένη ονομασία προέλευσης και επωνυμία, όσο ως προς

την είσοδο και παρουσία τους στις μεγάλες Ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές. Και αιτία δεν αποτελεί μόνον το ότι λείπουν οι δρόμοι. Αντί για τον Ελληνικό δρόμο προς την παγκοσμιοποίηση και τη μεγάλη αυτή ιδέα παραγωγικής επιστροφής στη μυθολογία και όχι μόνο σ αυτήν, για την αναβίωση του μύθου μέσα από την επαναπαρασκευή του Οίνου του Μάρωνος, ο τελευταίος έφτασε να ταυτίζεται με τη μαφιοποίηση και τον Ταταρένκωφ καθώς και τους προσδοκούντες από αυτόν υπαρκτούς παράγοντες της Θράκης, την ανάπτυξή της.

Η ίδρυση πανεπιστημιακής σχολής Οινολογίας, πλάι στις άλλες σχολές που έχουν ήδη προταθεί {4}, στο πανεπιστήμιο της Ρωμανίας, που σήμερα δεν υφίσταται ούτε καν ως μεταπτυχιακό τμήμα στο ελληνικό πανεπιστήμιο, μπορεί καταρχήν στην κληρονομημένη γνώση να προσθέσει την κωδικοποιημένη γνώση των συστημάτων εκπαίδευσης. Τους ερευνητικούς και επιστημονικούς υποστηρικτικούς μηχανισμούς και τεχνολογικές γνώσεις στην καλλιέργεια του αμπελώνα όσο και στην παρασκευή του οίνου, την οινοποιία. Επιπλέον να προσελκύσει φοιτητές από όλη την Οικουμένη να σπουδάσουν όχι μόνο στην πατρίδα του μηρογενούς και μηροτραφούς {5} υιού του Δία και θεού του κρασιού Διόνυσου, αλλά και του Μαρωνείτη οίνου, του πρώτου στην παγκόσμια μυθολογία και ιστορία με ονομασία προέλευσης. Όπως και του πρώτου επίσης ταινιωτικού οίνου, *cus*, όπως διαπιστώνει κανείς από το Ομηρικό έπος. Μπορούμε να γίνουμε Θρακικός πάντοπος τόσο στη γεωργία όσο στην παιδεία {6}. Τόπος εξαγωγής αντί εισαγωγής αγροτικών προϊόντων και εισαγωγής αντί εξαγωγής φοιτητών, όπως γίνεται επί δεκαετίες τώρα. Ένας τόπος παραγωγής αντί κατανάλωσης και καταστροφής εδάφους.

Οι Γάλλοι δεν είχαν μύθους για τα κρασιά τους. Τους έπλεξαν. Οι μύθοι τους βέβαια αυτοί δεν χάνονται στο βάθος του χρόνου. Δεν περίμεναν την παγκοσμιοποίηση. Την προετοίμασαν όπως σε πολλούς άλλους τομείς έτσι και στην Αμπελοοινική τους πολιτική, προ πολλών ετών. Καθοριστικά συνέβαλαν σε αυτό τα πανεπιστήμια και οι Σχολές Οινολογίας στο Μεσογειακό Μονπελιέ και στη Ρένς της Καμπανίας με τον ομώνυμο οίνο έως στο Ατλαντικό Μπορντό και σαφέστατα την ίδια την Γεωργική Ακαδημία της Γαλλίας. Γέμισαν απέραντες εκτάσεις με αμπελώνες και καλώς κάνουν που επαίρονται γι αυτό και το προβάλλουν. Το ίδιο οι Ιταλοί με την Ακαδημία Αμπέλου και Οίνου τους, οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι. Το ίδιο κάνουν οι Αμερικανοί, μεταξύ άλλων, μέσα από την προβολή της γνωστής από best seller τους, κοιλάδας Νάπα.

Εμείς μπορούσαμε να κάνουμε εντελώς διαφορετικά πράγματα. Καταρχήν εδώ είχαμε μύθο. Επιπλέον ήταν αληθινός. Μπορούσαμε να πάμε στα ύψη τη Θρακική αυτή Ελλάδα με την μοναδική ιστορία που ύφανε, αφηγήθηκε, της έψαλλε το εγκώμιο και παγκοσμιοποίησε μέσα από το έργο της Οδύσσειας, ο Αιγαιοπελαγίτης-Ίωνας εκείνος ποιητής, ο μεγαλύτερος όλων των εποχών και ολόκληρου του πλανήτη. Αποτελεί μια παγκοσμιοποιημένη διαρκή διαφημιστική δωρεά φήμη και πρόσοδο, η

οποία υφίσταται μεν από αμνημονεύτων ετών και εις τους αιώνας για τους Έλληνες και τους Θρακιώτες, πλην όμως παραμένει αναξιοποίητη. Και όχι μόνον αυτό. Ούτε καν Θρακικός Τοπικός Οίνος, έχει εγκριθεί μέχρι σήμερα. Όχι μόνο από τις Κοινοτικές υπηρεσίες αλλά ακόμη και από τις εθνικές. Λίγο μάλιστα έλειψε να κατοχυρωθεί στην Τουρκία η ονομασία προέλευσης του ιστορικού αυτού χώρου {3}. Η πανεπιστημιακή αυτή σχολή Οινολογίας μπορεί να αποτελέσει το κλειδί της αγροτικής αναγέννησης και της νέας αγροτικότητας στην Θράκη. Δεν μιλάμε εδώ για ένα δρόμο κρασιού αλλά για την Θρακική ζώνη κρασιού. Αυτό είναι το μήνυμα της ιστορίας. Από τα Άβδηρα, τη Θάσο, με τον ισάξιο προς το Μαρώνιο, Θάσιο οίνο, τη Μαρώνεια, τις Σάπες, τη Νίψα και τη Μάκρη, έως το Παπίκιον όρος, το Σουφλί, την κιβωτό αυτή του Θρακικού Αμπελώνα, τη Σαμοθράκη, τα Αμπελάκια, και τις πλαγιές της Θράκης, μέχρι τα Αμπέλια στα Δίκαια και στο Ορμένιο. Μόνο που εδώ ξαναβρίσκει κανείς μπροστά του εμπόδια. Σχεδιάζουν με την Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. { Διασυνοριακή "Ελεύθερη" Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών} να στήσουν δίπλα στα Πετρωτά, το πρώτο πανευρωπαϊκά, Γουατεμαλέζικου τύπου, κάτεργο, σύμβολο μιας μελανής ανάπτυξης. Είναι τα ίδια Οργουελιανά μυαλά, με εκείνα της Αθήνας και της Θράκης που απεργάζονται άλλη μια από τα πάνω παγκοσμιοποίηση με τη γνωστή τεχνόπολη, δίπλα στα άλλα Πετρωτά της Θράκης. Αναπόσπαστο μέρος του μαύρου αυτού πακέτου της Θράκης αποτελούν οι υποψήφιες μονάδες εξόρυξης χρυσού. Κάποιοι τοπικοί πολιτικάντικοι μεταμορφισμοί για την τελευταία αυτή περίπτωση δεν λένε τίποτε. Το έχουμε ξαναδεί και αυτό το φιλμ.

Η αντιαστικοποίηση στη χώρα, η υπαιθροφιλία, η υπαιθραστικοποίηση, η νέα αστικοποίηση, αποτελούν τα νέα σημεία των καιρών. Η γνωστή φράση " αγρόν ηγόραζε" αποκτά ένα διαφορετικό, θετικό ενδιαφέρον και περιεχόμενο αντί του παραδοσιακού ειρωνικού. Μηνύματα υπάρχουν πολλά. Η αγροτική αναγέννηση στη Θράκη όπως και στις άλλες ιστορικές περιφέρειες από τη Μακεδονία, την Κρήτη, την Πελοπόννησο, τη Ρούμελη και την Αττική έως την Ήπειρο, το Αιγαίο, τη Θεσσαλία και τα Επτάνησα, μπορεί να αρχίσει με την παλιγγενεσία της Αμπελουργίας. Είναι γνωστό ότι οι πρώτοι έσχατοι οι οποίοι έγιναν πρώτοι, εργάζονταν σε Αμπελώνα. Όπως είναι επίσης γνωστό ότι ο έσχατος αυτός σήμερα Θρακικός τόπος, επί χίλια και πλέον έτη υπήρξε πρώτος σε ολόκληρη την ανθρωπότητα πριν διακοπεί η συμβολή του στον πολιτισμό της.

Για την Άμπελο της περιοχής, υπάρχει μια θαυμαστή της συνέχεια ανά τους αιώνες. Από τη μυθολογία του ευωδιάζοντος κεκραμένου Μαρωνιίτη οίνου, έως την Αμπελόεσσα, την πλήρη δηλαδή αμπέλων, και Οινομήτωρα Θράκη της αρχαιότητας. Επίσης από τα εξώθυρα αμπέλια των Βυζαντινών περιόδων με την προστασία της Εκκλησίας, εκατοντάδες τέμπλα της οποίας κοσμούν κλήματα, μέχρι τις αυτοφυείς κληματαριές που και σήμερα παρά τα φιρμάνια επί τουρκοκρατίας αλλά και επί

άλλων στη συνέχεια, εν τούτοις συνεχίζουν να αποτελούν οργανικό μέρος κάθε αυλής στους Θρακικούς αγροτικούς οίκους και οικισμούς. Τέλος, τα ίδια συναντά κανείς, από το υπαρκτό νέο ρεύμα φύτευσης και καλλιέργειας νέων αμπελιών, όχι αποκλειστικά από αγρότες, έως το κατ'έτος τελετουργικό με την απόσταξη του Θρακιώτικου τσίπουρου.

Η ιστορία διδάσκει πως διαλύθηκαν οι συντεχνίες των αμπελουργών στη Ραιδεστό με τα περίφημα ψιλόφλουδα τσαούσια {7}, στην Αίνο και στον Στενίμαχο με τους πλούσιους αμπελουργούς καθώς και αλλού, όπως στο Σκοπό, στις Σαράντα Εκκλησιές και στο Σαμάκοβο με τις μεγάλες εξαγωγές του περίφημου κρασιού τους σε Γαλλία και Ρωσία. Μελετώντας κανείς πληροφορείται {7} ότι όταν η υψηλή πύλη δεν νομοθετούσε την εκρίζωση των αμπελώνων ή τη διπλάσια δεκάτη, καταργούσε για λόγους προφανώς "αρχών του Κορανίου" τη μαθητεία, ως προϋπόθεση εγγραφής και ένταξης στις συντεχνίες αυτές των αμπελουργών. Εκτός και αν η ίδια ίδρυε στην περιοχή Τουρκικές εταιρίες για την Παρασκευή οίνου Μπορντό ή Καμπανίτη με την επίβλεψη Ευρωπαίων τεχνικών {8} .

Οι Ανατοlikoθρακιώτες και Ανατοlikορωμυλιώτες πρόσφυγες, τόσο οι Στενιμαχίτες {9} όσο οι Σαρανταεκκλησιώτες αλλά και άλλοι, οι οποίοι στην νέα τους πατρίδα όχι μόνο διατήρησαν το ιστορικό νήμα αλλά επί πλέον συνέβαλαν στην επέκταση του κύκλου εργασιών προσφυγικών ή και άλλων τοπικών επιχειρήσεων με εξαγωγές στη Ευρωπαϊκή αγορά, αποτελούν σήμερα την εξαίρεση ενός θλιβερού κανόνα.

Ακόμη και η Βουλγαρική νομενκλατούρα, παλαιόθεν, πλην της οικολογίας του Παμπόροβο και της Ροδόπης, ασχολήθηκε με την οινολογία. Προώθησε από τότε, εξωκοινοτικά βέβαια, "ονομασία προέλευσης", όπως έγινε με το κρασί Τράκια ή τα Γαλλικής επωνυμίας Καμπερνέ.

Αντίθετα, το Ελλαδικό κομματικοκρατικό πράσινο ή γαλάζιο πλαγκτόν μόρφωμα, δεν είχε ποτέ ως ορίζοντα το χρυσόξανθο γεμάτο κάλλος Θρακικό και Ροδοπιανό τοπίο. Είτε έχει τον παραλογισμό, είτε το βυθό. Και όχι μόνο αυτά. Όταν οι νομενκλατούρες του δεν εφαρμόζουν πολιτικές εκρίζωσης των αμπελώνων και αλλού των ελαιών, όταν δεν γίνονται δηλαδή αμπελοκτόνοι {10} και ελαιοκτόνοι, τότε, όπως σήμερα, αποδεικνύονται η χειρότερη πολιτική τάξη της γης. Ακόμη και αυτή η ομόλογός τους γειτονική Κεμαλική, αν και βαρύνεται με πλήθος από μεγάλες αλλοιώσεις, μολύνσεις και παραμορφώσεις του ιστορικού, ανθρώπινου και πολιτισμικού τοπίου της Ανατολικής Μεσογείου, εν τούτοις απέρριψε πρόταση για ανάλογο εργοστάσιο εξόρυξης χρυσού δια κυανίου στην περιοχή της Περγάμου. Οι

εδώ όχι μόνο δεν το έκαναν, αλλά όταν δεν εμποδίζουν στο Θρακικό όπως και το Ελλαδικό σώμα να αναπτυχθεί ή δεν το βουλιάζουν ακόμη περισσότερο, επιμένουν να αλληθωρίζουν προς την κυάνωση και τη μελάνωσή του. Η γεωγραφία είναι αυτή που γλύτωσε μέχρι στιγμής τα Τέμπη του Νέστου από σοβαρές παραμορφώσεις. Όχι η πολιτική. Αυτή το πολύ-πολύ να τα χρησιμοποιεί σαν άλλοθι που δεν κάνει την Εγγατία. Η Θράκη χρεωστά πολλά στη Γεωγραφία για τα τόσα καλά που της έκανε. Επιπλέον για τους γεωπολιτικούς και γεωοικονομικούς ρόλους που της ανέθεσε.

Η υπαρκτή όμως δεν είναι η Θράκη της γεωγραφίας. Δεν είναι η Θράκη των οραματισμών μας, του λαού και των πολιτών της. Αν όλες αυτές τις δεκαετίες εξαιρέσει κανείς τους αείμνηστους Αλέξανδρο Μπαλτατζή στις γεωργοβιομηχανίες και Ηλία Ευαγγελίδη στη Θρακική χωροταξία δεν έγινε κάτι άλλο σοβαρό. Απεναντίας έγινε και συνεχίζει να γίνεται μεγάλη ζημιά. Η σημερινή, είναι η Θράκη της Σρι Λάνκα, των Μπαντουστάνγκ, του Τουρκμενιστάν. Η Θράκη της Αθήνας και των κάθε βαθμίδας τοποτηρητών της που είναι οι χειρότεροι από της απελευθέρωσης. Παρόλο που η εποχή του πας Θραξ βλάξ παρήλθε ανεπιστρεπτί, αυτοί συνεχίζουν να βρυκολακιάζουν, όταν δεν αναλαμβάνουν πρόσθετους ρόλους ως πρόκριτοι του ιστορικού αυτού χώρου.

Η επεξεργασία και κατάθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ελληνικού αιτήματος για την αναβίωση του Θρακικού Αμπελώνα μπορεί να αξιοποιήσει τα πλείστα όσα υπαρκτά ισχυρά επιχειρήματα και λόγους. Τόσο ποιότητας εδάφους και κλίματος όσο ιστορικούς, ηθικούς πολιτικούς και πολιτισμικούς. Παρόμοια ειδικά Κοινοτικά προγράμματα άλλωστε και κανονισμοί υπήρξαν ίσχυαν στο πρόσφατο παρελθόν και συνεχίζουν να ισχύουν.

Η αναμπέλωση της περιοχής, αρχής γενομένης από τα Αμπέλια Τριγώνου, αφού φυσικά προηγουμένως επαναβεβαιωθεί η τοπική αμπελουργική ζώνη, αποτελεί σήμερα για τη Θράκη την πιο σοβαρή παραγωγική αναπτυξιακή και επενδυτική πολιτική {11}. Είναι το πρώτο βήμα για την αναγέννηση του αγροτικού της χώρου. Μάλιστα σε αρμονία με τη φύση και την ιστορία αλλά και ανάμεσα στον αστικό χώρο και τον αγροτικό. Είναι επίσης ένα μεγάλο έργο και ταυτόχρονα πρότυπο για άλλες ιστορικές περιφέρειες της χώρας.

Η θεματική οργάνωση των παλιών και νέων αμπελουργών στο χώρο της Γεωργίας είναι ένα επιπλέον βήμα. Είναι οι νέοι σύντεχνοι, η ιστορική συνέχεια των συντεχνιών των Αμπελουργών Θρακών παππούδων μας, αφού φυσικά προηγουμένως ο όρος ανακτήσει την έννοιά του και αποκατασταθεί από τις γραφειοκρατικές και μεσαιωνικές κακώσεις που υπέστη, τους αυτοτραυματισμούς αλλά και

αυτοχειριασμούς του. Αφού τέλος ξαναανακαλύψουν την ιδέα της Κοινοτικότητας, της Δημοκρατικότητας δηλαδή και της αυθεντικότητας, μέσα από μια δημιουργική επιστροφή στην ιστορία και στην σύγχρονη Οικουμένη. Όλα βέβαια αυτά αποτελούν μια υπόθεση που δεν αφορά μόνο τους Θράκες αγρότες και αμπελουργούς. Μας αφορά όλους. Αφορά την πολιτική. Μπορούν να γίνουν πολλά. Ακόμη και όλα. Ένα μόνο δεν μπορεί να γίνει. Αυτοί που ερήμωσαν τη Θρακική πατρίδα δεν μπορούν να την αναγεννήσουν.

Εικόνα α. Η τύφλωση του Πολύφημου,

Πηγή. άρθρο του συγγραφέα «Η περίπτωση του Μαρωνείτη οίνου» στις ιστοσελίδες Δ. Π. Θ. & Δήμου Μαρώνειας. Καθ. Γ. Κέκκερης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

{1} Μιχ. Χαραλαμπίδης, *Παγκοσμιοποίηση και Εκσυγχρονισμός, άρθρο στην εφημερίδα ΠΡΩΤΗ, Αλεξανδρούπολη, 22 Νοεμβρίου 2000,*

{2} Χρήστος Κηπουρός, *Εισαγωγή στο υπό έκδοση βιβλίο, Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΜΟΥ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ, Ευθύνη, Ρόλος, Πολιτική, εκδ. ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα 2001,*

{3}, Σταυρούλα Κουράκου- Δραγώνα, *ΟΙΝΗΡΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ, {βλ. σελ.28-29 καθώς και τον κανονισμό 1442/88}, εκδόσεις ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Αθήνα 1997, επίσης ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΙΝΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Τόμοι 1-5, Αθήνα 1981-1992,*

{4} Μιχ. Χαραλαμπίδης, *ΡΩΜΑΝΙΑ, Η Αρχιτεκτονική μιας νέας πόλης, εκδ. ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα, 1999,*

{5} Φιλολογικός σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως, *ΘΡΑΚΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ, Γ.Μ.Βιζυηνός, Οι Καλόγεροι και η λατρεία του Διόνυσου, Θρακική επετηρίς 1897, ΡΗΣΟΣ 1991,*

{6} *Ιδρυτική διακήρυξη της 13ης Μαρτίου 2000 της Δημοκρατικής Περιφερειακής Ένωσης,*

{7} *ΘΡΑΚΙΚΑ, Τόμος εικοστός τέταρτος, Αθήνα 1965, επίσης Μιχαήλ Τζαχείλης & Ζαφείριος Σοφιστής, ΟΙΝΟΣ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ στο ΣΚΟΠΟ Ανατολικής Θράκης, έκδ. Ε. ΤΣΑΝΤΑΛΗΣ Α.Ε., Σέρρες, 1995,*

{8} Κωσταντίνος Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού, ΘΡΑΚΗ, εκδ. Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1991,*

{9} *ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΟΙΝΟΛΟΓΩΝ, ΠΡΩΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΟΙΝΟΛΟΓΙΑΣ, Αθήνα 10-12 Ιανουαρίου 1992,*

{10} Βλ. 777/85, 3775/85 και 1442/88 Κοινοτικοί Κανονισμοί περί οριστικής εγκατάλειψης των Αμπελώνων. Μόνο η εκρίζωση, η αμπελοκτονία του Σουφλιώτικου Αμπελώνα υπερέβη μέσα σε λίγα χρόνια το 20% της αρχικής του έκτασης,

{11} Μιχ. Χαραλαμπίδης, ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ, Άρθρο στην εφημερίδα Πρώτη, Αλεξανδρούπολη 28 Μαρτίου 2001

{*} Γράφτηκε την άνοιξη του 2001. Δημοσιεύτηκε στην εφ. ΠΡΩΤΗ της Αλεξανδρούπολης. {25 Απριλίου του ίδιου έτους}. Βρίσκεται επίσης στις ιστοσελίδες του Δημοκριτείου Πανεπιστήμιου και του Δήμου Μαρώνας: www.eled.duth.gr & www.maronia.gr,

Ακολουθεί ένα ακόμη κείμενο της ίδιας περιόδου: Θρακική γαστρονομία. Υπάρχει στο βιβλίο του συγγραφέα, *Αγώνας για τη γεωοικονομική Δημοκρατία, Γόρδιος, Αθήνα 2002*. Η σημερινή του συμπερίληψη συμβάλλει στη διαμόρφωση καλύτερης πρώτης εικόνας της επεξεργασίας, όσο των προτάσεων του συγγραφέα.

3. ΘΡΑΚΙΚΗ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

Κολακεύει ακόμη και σήμερα τους Θρακιώτες και ιδιαίτερα τους εξ αυτών παραγωγούς που τα τοπικά αγροτικά τους προϊόντα, παρά τους ποικίλους εξωγενείς και επηρεάζοντες τα αρνητικά παράγοντες, διατηρούν τόσο υψηλή ποιότητα και απaráμιλλη γευστικότητα. Τους κάνει να καμαρώνουν ακόμη και να επαίρονται για τις παραγωγές τους παρά τα μεγάλα προβλήματα διάθεσης, εξευτελιστικών τιμών ή ακόμη και συνθηκών αποικιακού τύπου όπως συμβαίνει με τα Θρακικά δημητριακά και Ιταλικές βιομηχανίες ζυμαρικών.

ΘΕΜΕΛΙΑ

Ερευνώντας κανείς το ιστορικό πλαίσιο {1} ή ακόμη και το μυθολογικό, το ποια είναι τα γεωργικά και γαστρονομικά θεμέλια του Θρακικού χώρου, φθάνει έως την οινοποιητική μονάδα του Μάρωνος στην ομώνυμη αρχαία Θρακική πόλη και στον πρώτο, λόγω Ομήρου, στην ιστορία της Οικουμένης οίνο, με ονομασία προέλευσης. Ένα τέτοιο επίσης θεμέλιο αποτελούν οι ίδιος κατηγορίας και πρώτες τους είδους παραγωγικές μονάδες στην ιστορία, γαλακτοβιομηχανία και κρεατοβιομηχανία, στη σπηλιά του Κύκλωπα στη Μάκρη Έβρου. Το πλήρες θρεπτικών ουσιών και ύμνων χιονάτο γάλα αλλά και η φέτα όπως και η θυσία ζώων από τον Οδυσσέα, καταλαμβάνουν σημαντική έκταση σε σχέση με τον Μαρωνεΐτη οίνο, στο Ομηρικό έπος.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Ας μην επεκταθούμε στα μυθικά ιπποφορβεία των Δέλτα των Θρακικών ποταμών αλλά και αλλού στην περιοχή. Οι ιπποπόλοι και φίλιπποι Θράκες, ο Ρήσος καθώς και ο Θράκας ιππείας δεν προέκυψαν τυχαία. Για το ζήτημα αυτό όπως και την πρότασή μας για επιστροφή των ίππων στα Δέλτα, ως ιστορική αποκατάσταση της ναι μεν πλούσιας πλην όμως βαριά τραυματισμένης Θρακικής πανίδας, καθώς επίσης για τον αισθητικό εμπλουτισμό με τον τρόπο αυτό του φυσικού τους τοπίου, μπορούμε να μιλήσουμε μια άλλη φορά. Για το πως τα τρία αυτά Δ της Θράκης, τα δύο της Δέλτα και η Δαδιά, μπορούν να συνεχίσουν να αποτελούν θεία δώρα του Θρακικού Οίκου. Έχουμε να πούμε πολλά για τη νέα σχέση του Οίκου μας με την Οικουμένη καθώς και τη μορφή και το περιεχόμενο του επανασχεδιασμού. Ελάχιστα σήμερα άλογα ζουν εκεί. Το ίδιο συμβαίνει με τα υφιστάμενα συστηματικές εξ ανατολών μολύνσεις και γι αυτό αποδεκατισμένα και ολιγάριθμα κοπάδια από μικρά και μεγάλα ζώα στο Αινήσιο του Δέλτα του ποταμού Έβρου.

Ο Ισμαρίτης άρτος και οίνος του Αρχίλοχου έπονται {1} του μεγάλου Ίωνα-Αιγαιοπελαγίτη ποιητή. Όπως ο θαυμάσιος επίσης και γλυκόπιτος Αβδηρίτης οίνος και οι ποικιλίες ελληνικού σταφυλιού με τις οποίες ιδιαίτερα ασχολήθηκε ο συμπατριώτης μας Δημόκριτος, κινούμενος μεταξύ φυτών και Φυσικής. Θυμίζει αυτό την ενασχόληση του Αριστοτέλη με τα ζώα, η οποία προσέφερε τον ωραιότερο

στην παγκόσμια φιλοσοφία ορισμό περί του ανθρώπου ως ζώου πολιτικού. Όλα αυτά έπονται κατά πολύ του πρώτου στην υφήλιο αρτοποιείου, που ως φούρνος με ξύλα, λειτούργησε στους Σιταγρούς Δράμας πριν από επτά και πλέον χιλιετίες {1}, για να καταργηθεί στις ημέρες μας οριστικά ως τρόπος παρασκευής άρτου καθώς και ως κουζίνα. Η νοσταλγία του, και γι αυτό η παλιννόστηση στην αναντικατάστατη αυτή πρακτική, και επόμενα στο ποιοτικό ψωμί και στα θαυμάσια ψηστικά, για τα οποία έχουμε ήδη μιλήσει {2}, είναι το πρώτο βήμα για μια σοβαρή επαναθεμελίωση της Θρακικής γαστρονομίας.

ΧΩΡΙΣ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

Εάν τα περισσότερα από όλα αυτά αποτελούν όψεις της προκλαστικής γαστρονομικής Θράκης, η κλασσική της περίοδος συνιστά μια ομαλή και φυσιολογική συνέχεια. Την σημάδεψαν οι βουτυροφάγοι όπως τους αποκαλούσαν κάτοικοι της, τα ξακουστά παστά θαλασσινά της, όπως ο Ευξείνιος τόνος, όσο η εξαγωγή του τυριού της Θράκης, του σιταριού και της ξυλείας της στην Αθηναϊκή αγορά.

Δυστυχώς δεν συνόδευσε γαστρονομική αναγέννηση την τελευταία εθνική παλιγγενεσία όπως συνέβαινε κατά τις προηγούμενες φορές αλλά και σε άλλες Ευρωπαϊκές όπως η Γαλλική. Αυτό έγινε κατά την Μινωϊκή και τη Μυκηναϊκή καθώς και την Κλασσική Αθηναϊκή, που ως γνωστόν αντέγραψε κατά γράμμα η Ρωμαϊκή γαστρονομία. Το ίδιο συνέβη κατά την Βυζαντινή, της οποίας η Θρακική γαστρονομία αποτελεί την ιστορική δικαιούχο, εκτός των άλλων, για λόγους γεωγραφίας. Δεν είναι πολύ γνωστό ότι ο πολιτισμός του πικουριού εξήχθη στη Δύση από τη Βυζαντινή γαστρονομία {3}. Περισσότερο γνωστό είναι το πλιάτσικο που υφίσταται επί έξη αιώνες τώρα ο γαστρονομικός αυτός πολιτισμός, όπως άλλωστε ο μνημειακός στην καθ ημάς ανατολή. Μνημεία και σύμβολα του οποίου δεν μπορούν να παραμένουν αιχμάλωτα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ενοποίησης {4}.

ΔΙΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΟΝΑΞΙΑΣ

Ούτε κατά τον προηγούμενο αιώνα ούτε κατά τον πριν από αυτόν, υπήρξε κάποια αξιολογή γαστρονομική άνθηση. Δυο παραδείγματα της Αθήνας της ιστορικής αυτής περιόδου, είναι ενδεικτικά. Το πρώτο αφορά τη διαδρομή του Σίφιου Νίκου Τσελεμεντέ και το ομώνυμο έργο του που όμως δεν κινήθηκε στην ίδια σφαίρα με εκείνη του αρχαίου συμπατριώτη του Δίφιλου. Δεν είχε ως πρότυπο τα περί των προσφερομένων τοις νοσούσι και τοις υγειαίνουσι, του διαιτολόγου αυτού του βασιλιά της Θράκης Λυσίμαχου, όπως αναφέρει ο Αθηναίος στους Δειπνοσοφιστές του. Αντί μιας νέας ελληνικής κουζίνας στο πρότυπο τότε Βασίλειο και το ανέκαθεν Ελληνικό κρατίδιο, είχαμε εισαγωγή της Γαλλικής εν πολλοίς κουζίνας. Όπως έλεγαν Γαλλικό κόμμα.

Το δεύτερο παράδειγμα έχει να κάνει με την ποιότητα των Αθηναϊκών αγροτικών κατά την ίδια περίπου περίοδο προϊόντων. Ο Εμμανουήλ Ροΐδης παραμένει και σήμερα όσο ποτέ άλλοτε επίκαιρος. Αναφερόμενος στο κρέας κατά το 1896, έγραφε ότι δύναται να χρησιμεύσει μόνον εις τους έχοντες αμβλείαν την αίσθησιν της γεύσεως και οξείς τους οδόντες {5}. Αντί της Φαληρομανίας για την οποία μιλούσε στους πρώτους τότε Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, εν όψει των δεύτερων, του

2004, θα έκαμνε λόγο για Φαληροκτονία. Φαντάζεται επίσης εύκολα κανείς τι θα έλεγε σήμερα, πέραν της γνωστής ηρωίδας του Πάπισσας Ιωάννας, για τα κατακλύζοντα τη χώρα προϊόντα γαστρονομικών εισβολών. Για την Μακντοναλντοποίηση {6} και τον νεοελληνικό διατροφικό εξαμερικανισμό και εκγαλλισμό. Ίσως συσχέτιζε τα σκουπίδια της παγκοσμιοποίησης με τον μέσο όρο ζωής των νεοελλήνων ή ακόμη και με το ασφαλιστικό. Σε κάθε όμως περίπτωση θα αναφέρονταν στο παγκόσμιο κατά τα άλλα πολιτισμικό πρότυπο της ελληνικής γαστρονομίας και Μεσογειακής διατροφής.

Αυτήν την τεράστια πλην όμως αναξιοποίητη εθνική πλουτοπαραγωγική πηγή, οι μόνοι που την αξιοποιούν και παγκοσμιοποιούν, όλα αυτά τα χρόνια, είναι οι πολλές χιλιάδες επιτυχημένοι Έλληνες εστιάτορες Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών πόλεων. Ούτε παιδεία αναπτύχθηκε ποτέ, ούτε βέβαια καμιά σοβαρή πολιτική οικοδομήθηκε. Ένας Έλληνας Μαρκές θα έκαμνε λόγο για διακόσια χρόνια μοναξιάς. Άντε εκατόν ογδόντα, αν όπως προσδοκούμε, καταφέρουμε να κάνουμε κάτι εμείς, μέσα στα επόμενα είκοσι χρόνια. Σε κάθε περίπτωση όμως, η πρώτη προϋπόθεση ώστε να γίνει κάτι τέτοιο, είναι να μην είναι πέτρινα. Ψευδοεκυγχρονιστικά ή νεοφιλελεύθερα. Η ιστορία έδειξε ότι εμείς ξέρουμε και να παράγουμε και να χτίζουμε πολιτικές. Δεν φτάνει όμως μόνο αυτό.

ΕΔΑΦΟΣ, ΤΟΠΙΟ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πλην των γνωστών τριών δεν υπήρξε νέα γαστρονομική αναγέννηση. Ποτέ άλλωστε κατά τη νεοελλαδική περίοδο δεν προηγήθηκε αγροτική αναγέννηση. Όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες πλην Ελλάδας δαπανούν προγραμματισμένα πλήθος κονδυλίων για την παραγωγή εδάφους έως την αισθητική των τοπίων τους. Τα αναδεικνύουν, τα αξιοποιούν αλλά και παράγουν νέα εδάφη και τοπία. Πόσο μάλλον ενδιαφέρονται και επενδύουν για τη διατήρηση των υπαρκτών τους που τα εκλαμβάνουν ως κατ'εξοχήν παραγωγικές μονάδες. Ιδιαίτερα όταν πρόκειται να αποτελέσουν χώρους έλξης όπως και διεθνών τουριστικών, αναπτυξιακών ροών και επόμενα οικονομικών εισροών.

Εδώ έχει να παραχθεί έδαφος από την περίοδο της δημιουργίας του Χιώτικου πορτοκαλεώνα επί Οθωμανών. Και όταν παρήγαγαν, το έκαναν σε βάρος του όντως σπανίου κάλλους Ελληνικού φυσικού τοπίου και της οικολογίας του. Πάλι καλά που για τους αγνοούντες όλα αυτά πρωθυπουργούς, οι Αιγαιοπελαγίτες δήμαρχοι συνεχίζουν να συγκρατούν έστω τα επίθετά τους. Μπορούσαν να τα έχουν ξεχάσει και αυτά όπως το έκαναν με τα μικρά τους ονόματα και όπως σύντομα θα κάνει και με τα μικρά και με τα μεγάλα, η ιστορία.

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ ΠΡΩΤΟΓΝΩΡΗ

Στη χώρα αυτή του μέτρου ισχύουν άλλα μέτρα και σταθμά. Όταν οι Κυβερνήσεις δεν κατασπαταλούν δεξιά και αριστερά τα Ευρωπαϊκά πακέτα, καταστρέφουν αντί να παράγουν έδαφος και τοπίο. Όπως ακριβώς κάνουν σε βάρος της πολιτικής. Σε βάρος της ίδιας της Δημοκρατίας. Αυτό συναντά κανείς στο εκτός των άλλων περίκαυστο, ιερό αττικό τοπίο και τους πράσινους και τους μπλε Μαραθωνοκτόνους του. Δεν θα υπήρχε αποκρουστικότερο από το Αθηναϊκό οικιστικό αυτό έκτρομα αν δεν υπήρχε το σημερινό Υ.ΕΝ.Ε.Δικό τους τηλεοπτικό τοπίο. Πάντοτε σε αυτόν τον τόπο, Πόλη και Δημοκρατία ήταν ένα και το αυτό. Συμβάδιζαν. Σήμερα όμως δεν υπάρχουν. Ούτε η μία ούτε η άλλη. Αν η ωραιοποίηση της πόλης και του τοπίου είναι η άλλη όψη της

Δημοκρατίας, εύκολα κανείς συνειδητοποιεί τίνος πράγματος η άλλη όψη είναι η ιδεολογία της ασχήμιας. Όπως επίσης τι σημαίνει να είναι κανείς σήμερα Δημοκράτης. Τι συνεπάγεται για ένα πολιτικό πρόσωπο ή ένα πολιτικό κόμμα να είναι Δημοκρατικό. Να μπορεί να κάνει πολιτική. Να παράγει αντί να καταναλώνει και να κλέβει από συγκεκριμένο άνθρωπο, όπως συστηματικά τελευταία κάνουν, μέχρι και rífií ιδεών, μπλε και κίτρινοι αρχηγοί και επί πολλά χρόνια πράσινοι γραφειοκράτες καριερίστες. Και όχι μόνο αυτό αλλά επιπλέον συνεπικουρούμενοι να του επιβάλλουν ταυτόχρονα φίμωση και λογοκρισία που δεν γνώρισε ποτέ αυτή η χώρα.

ΑΝΥΠΑΡΞΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ιστορία επίσης έδειξε ότι δεν υπήρχε ποτέ πολιτική για το κατά τα άλλα απέραντο μνημείο της φύσης του Αιγαίου. Αυτό με τον ιστορικότερο στον πλανήτη πολιτισμό. Για την αναπαραγωγή τόσο του ίδιου όσο και του Ιονίου και της Κρήτης ως χρυσοτόκων ορνίθων για τα Αθηναϊκά ελλείμματα, όπως και τις εξ ανατολών έργω πυρπολήσεις αλλά και την επίσημη αυτοαμφισβήτησή μας, είναι γνωστές οι απόψεις μας και ιστορικά δικαιωμένες. Εκείνο που οφείλουμε σήμερα να επαναλάβουμε είναι ότι πριν γεμίσουν το Αιγαίο με υπογραφές άδειασαν τα νησιά του. Καμιά Μαδρίτη δεν μπορούσε να σταθεί μπροστά σε ένα ανεπτυγμένο και ισχυρό δημογραφικά και πολιτικά Αιγαίο. Η αναπτυξιακή συρρίκνωση που προηγήθηκε της εθνικής, και της οποίας αποτελεί την άλλη όψη, έχει την αφετηρία της στην ανυπαρξία πολιτικής. Κανείς από τους επίσημους της πολιτικής δεν είχε και δεν έχει πολιτική για το Αιγαίο. Ποτέ δεν το αντιμετώπισαν ως έναν βασικό εθνικό αναπτυξιακό άξονα και κλειδί.

Την εικόνα συμπληρώνει το επίσης περίκαυστο, παρότι Αλπικό τοπίο, σε Ήπειρο, Ρούμελη και Μακεδονία, με ταυτόχρονη ερημοποίηση των ιστορικών αυτών περιφερειών, και με πρώτη σε αγροτική και αναπτυξιακή κατάρρευση τη Θράκη. Όχι από το τρίτο ούτε καν από το δέκατο τρίτο πακέτο μπορεί κανείς να αναμένει χρηματοδοτήσεις παραγωγής εδάφους ή τοπίου. Νέα τοπία σε αυτό τον τόπο δημιούργησαν σχεδόν μόνο τα εξωκκλήσια {7}. Δεν μπορεί να έχει σχέση με παραγωγή τοπίου αυτό που κάνουν στην περιοχή με την επιδοτούμενη φύτευση ακακιών και τσαλιών. Επί πλέον μυρίζει πολύ η υπόθεση αυτή, όπως πολλές άλλες. Όπως πέραν των τρις, στο νόμο για τα ολυμπιακά έργα αφού βάφτισαν την τοπιοκτονία ανάπλαση τοπίου, την επαναλαμβάνουν σε κάθε εδάφιο του.

ΚΑΘΗΛΩΣΗ

Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς τη σχέση της γεωργίας με τη γαστρονομία και εκείθεν με τις πόλεις, τους πολίτες βέβαια πριν από όλα, την πολιτική, τη Δημοκρατία, τον ίδιο τον πολιτισμό. Μια ακόμη σχέση terra incognita για τις ελλαδικές αθηναϊκές νομενκλατούρες και μεταξύ αυτών, τους δήθεν διανοούμενους και οραματούχους εκείνους παράσιτους στην Αθήνα αλλά και την περιφέρεια.

Τη σχέση αυτή αναδεικνύουν οι προτάσεις μας για την αναμπέλωση της Θράκης έως τον αγροτοκτηνοτροφικό της παράδεισο και μέχρι την κατοχύρωση ονομασίας προέλευσης για μια σειρά προϊόντα της. Κανένα από αυτά δεν διαθέτει το διεθνές αυτό πιστοποιητικό. Ο Μαρωνεϊτής οίνος, τα ξακουστά Θρακικά καπνά, τα λουκάνικα και ο καβουρμάς Σουφλίου, η φέτα Διδυμοτείχου, οι πατάτες Ορεστιάδας,

οι ελιές Μάκρης, τα πεπόνια Πέπλου και Τυχερού, το σαραγλί και η καριόκα της Ξάνθης, τα μύδια και τα ψάρια της Αλεξανδρούπολης, του Θρακικού Πελάγους, της Μπουρούς {8}, της Σαμοθράκης, όπως και το κατσικάκι της τελευταίας, το τσίπουρο Θράκης, η Πομακική κουζίνα {9}, τα κεράσια και τα ρεβίθια της Κομοτηνής, όπως και πολλά άλλα, είναι ενδεικτικά από ένα αμέτρητο πλήθος φυσικών και ποιοτικών Θρακικών τροφίμων και προϊόντων. Μπορούσε όλη η Ευρώπη να μιλάει σήμερα γι αυτά. Η Θράκη να είναι στα ύψη.

" ΝΑΪΡΟΜΠΙ ΕΝ ΡΟΗ"

Οι Έλληνες μετανάστες σε Γερμανικές και άλλες Βορειοευρωπαϊκές πόλεις θυμούνται ακόμη την μοσχοπωλούμενη πάντοτε φέτα πεπονιού Πέπλου στις εκεί αγορές. Όπως οι εδώ καλλιεργητές του Πετάλου θυμούνται το ομώνυμο σύμβολο άτυπης ονομασίας προέλευσης που καθιέρωσαν ως σήμα κατατεθέν. Είναι όμως τέτοιος ο εξευτελισμός που ακολούθησε και που συνεχίζεται και εντείνεται, ώστε η σημερινή τιμή διάθεσης του προϊόντος αυτού από τους παραγωγούς του, όπως άλλωστε των ίδιων των αγρών στην περιοχή, να κινείται σε προ εικοσαετίας επίπεδα, αν δεν είναι ακόμη χαμηλότερη. Καμιά αρρώστια δεν μπορεί να αποτελεί άλλοθι εκλογίκευσης. Άρρωστα είναι εκείνα τα κρατικά και παρακρατικά μυαλά που μετέτρεψαν την Δημοκρατική αυτή περιοχή, από γη επαγγελίας σε "Ναϊρόμπι εν ροή".

ΜΙΖΟΠΟΙΕΙΟ

Το χρηματιστήριο των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων δεν συγκίνησε ποτέ και κανέναν από τους έχοντες και κατέχοντες το κράτος. Να κάνουν τη Θράκη ένα απέραντο εργοστάσιο τροφίμων. Και όταν δήθεν έκαναν τέτοια βήματα, πέραν του μίζοποιείου, γέμισαν την περιοχή με άσχετες μονάδες. Και όταν αυτές ήταν σχετικές, αφορούσαν μετατροπή της νόστιμης Θρακιώτικης πατάτας σε άνοστη. Η πρώτη προτεραιότητα όλων τους ήταν να γίνουν ατζέντηδες. Να στρέψουν μεταξύ άλλων τους αγρότες στον τζόγο. Ήταν η τραγωδία της Σοφοκλέους. Στο χρηματιστήριο της Κωσταντινούπολης παίζεται ήδη η νέα πράξη της. Ένα ακόμη "ας πρόσεχαν" όταν ολοκληρωθεί και αυτή, εκτός από έναν ακόμη θρασύ κυνισμό, θα αποτελεί ένα ακόμη χαμένο ιστορικό ραντεβού.

ΝΕΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Η Ορεστιάδα είναι η πλησιέστερη προς τον Εύξεινο ελλαδική πόλη. Αν και οι αγορές του είναι ένα βήμα δεν υπάρχει οδός. Η ταύτισή μας με αυτήν όπως άλλωστε με την Εγνατία οδό έχει να κάνει μεταξύ άλλων με μια ηθική και πολιτική στάση προόδου. Δημιούργησε μια ταυτότητα προόδου. Μας έθεσε προ οδού. Με βάση αυτό, αυτοί που ήταν και συνεχίζουν να είναι απέναντί μας εκτός όλων των άλλων είναι και οπισθοδρομικοί.

Η ίδια αυτή προσφυγική πόλη, η πρώην Γλυφάδα της Αδριανού, είναι η επίσης πλησιέστερη προς την άλλη Πόλη. Επί πλέον ήδη λειτουργεί εκεί, η σχολή αγροτικής ανάπτυξης Θράκης. Η δημιουργία ερευνητικών ινστιτούτων αγροτικών προϊόντων {2} όπως και νέων συναφών πανεπιστημιακών μονάδων αποτελεί σήμερα τη σοβαρότερη αναπτυξιακή, παραγωγική, επενδυτική, και με μεγάλο βάθος, πολιτική. Η ίδρυση και λειτουργία Πανεπιστημιακής σχολής Γαστρονομίας και Διαιτολογίας στην

Ορεστιάδα, που απουσιάζει από το Ελληνικό πανεπιστήμιο, συνιστά τέτοια πολιτική. Πέραν των υπολοίπων είναι η αρχή για την αναγέννηση της Αγροτικής Θράκης. Η γαστρονομική ιστορία, πολυπολιτισμικότητα και συγκριτική καθώς και η Γαστρονομική τέχνη αποτελούν τους δυο πρώτους κλάδους της Θρακικής γαστρονομίας, της νόμιμης αυτής κληρονόμου της Πολίτικης κουζίνας {10} και της Βυζαντινής γαστρονομίας. Επί πλέον είναι η άλλη όψη της Θρακικής Γεωργίας. Στη μετατροπή των Θρακών σε εθνική συνιστώσα- παγκόσμια επιχείρηση, import-export, εισαγωγής φοιτητών και ταυτόχρονης εξαγωγής τροφίμων, μπορεί κανείς να συναντήσει ένα νέο ρόλο για την περιοχή κατά τους σημερινούς καιρούς της παγκοσμιοποίησης. Αντί να την υφιστάμεθα παθητικά και αποδιαρθρωτικά όπως κάνουν οι θιασώτες της, ή ακόμη να την δαίμονοποιούμε, όπως οι εξορκιστές της, μπορούμε να γίνουμε πρωταγωνιστές {4}.

Χρειάζονται δύο ακόμη πανεπιστημιακές σχολές. Μια στο Ηράκλειο για τη Μινωική, αλλά και την παγκόσμιας αίγλης και ερευνητικού ενδιαφέροντος Μεσογειακή διατροφή και Κρητική γαστρονομία. Επίσης μια άλλη, στην Πελοπόννησο, για την προκλασσική, Μυκηναϊκή γαστρονομία όπως και τη γαστρονομία της κλασσικής Ελλάδας.

Χρειάζεται τέλος μια σχολή Πολιτικών επιστημών στην Αλεξανδρούπολη. Από κοινού με τη σχολή Γαστρονομίας και Διαιτολογίας της Ορεστιάδας, όπως και εκείνη της Οινολογίας {11}, καθώς και με ένα τμήμα Πομακικών Σπουδών στην Ξάνθη, μπορούν, μαζί με τις ήδη προταθείσες σχολές {12}, να ενταχθούν στο δεύτερο Πανεπιστήμιο της Θράκης. Στο Πανεπιστήμιο της Ρωμανίας {12}.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

{1} Andrew Dalby, ΣΕΙΡΗΝΕΙΑ ΔΕΙΠΝΑ, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2000, επίσης Andrew Dalby & Sally Grainger, Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ, εκδόσεις ΠΑΠΑΔΗΜΑ, Αθήνα 2001,

{2} Χρήστος Κηπουρός, ΑΓΡΟΤΙΚΗ, ΓΕΩΟΙΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΡΑΚΗ, υπό έκδοση, εκδόσεις ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα 2001,

{3} Γιάννης Καραγιαννόπουλος, ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΡΑΤΟΣ, εκδόσεις ΕΡΜΗΣ, Αθήνα 1985. Τη χρήση του πηρουνιού έφερε στη Βενετία, προς τα τέλη του 10ου αιώνα, μετά τον εκεί γάμο της με τον Δόγη Giovanni Orsielo, μια Βυζαντινή πριγκίπισσα, συγγενής του Ιωάννου Τσιμισκή ονόματι Μαρία Αργυρού. Κατά τα λοιπά επίσης βλ. Karl Roth, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, μετάφραση από Ν. Γ. Σβορώνο, εκδόσεις ΜΠΑΪΡΟΝ, Αθήνα

{4} Ιδρυτική Διακήρυξη της Δ.Π.Ε. της 13^{ης} Μαρτίου 2000,

{5} Εμ. Ροΐδης, *Αθηναϊκοί περίπατοι και άλλα*, εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1996,

{6} Μιχ. Χαραλαμπίδης, *ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ*, άρθρο στην εφημερίδα *ΠΡΩΤΗ*, Αλεξανδρούπολη, 28 Μαρτίου 2001, επίσης βλ. *ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ*, ιδέες μιας νέας πολιτικής, εκδόσεις ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα 2001,

{7} Άλκη Κυριακίδου Νέστορος, *Λαογραφικά Μελετήματα*, εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1979,

{8} Μορφωτικός Όμιλος Κομοτηνής, *ΘΡΑΚΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ*, Κομοτηνή 1980,

{9} Πομάκοι δάσκαλοι αναφέρονται με υπερηφάνεια στην Πομακική μανιταρόπιττα, το κρέας με πράσα, τον τραχανά κλπ, Σουφλί 2001,

{10} Πολίτικη Κουζίνα, εκδόσεις Χρυσή Πέννα, *ΣΥΝΤΑΓΟΓΡΑΦΙΑ*, Αθήνα 1995, εκ του *Ayla Esen Algar* 1985,

{11} Χρήστος Κηπουρός, *ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ*, Η περίπτωση του Μαρωνεΐτη Οίνου, άρθρο στην εφημερίδα *ΠΡΩΤΗ*, Αλεξανδρούπολη 25 Απριλίου 2001,

{12} Μιχ. Χαραλαμπίδης, "*ΡΩΜΑΝΙΑ*, η αρχιτεκτονική μιας νέας πόλης", εκδόσεις ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα 1999.

4. ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΜΑΚΝΤΟΝΑΛΝΤ

Μια πρόταση για το ψωμί Θράκης

Είναι πολύ πιθανόν, η κύρια αιτία αγάπης, ανάδειξης και παγκοσμιοποίησης της περιφέρειας της Θράκης από τον Ίωνα-Αιγαιοπελαγίτη και μεγαλύτερο ποιητή της Οικουμένης Όμηρο, να οφείλεται στην Θρακική καταγωγή μητέρα των Μουσών Μνημοσύνη. Αυτό γιατί η εικόνα που μας δίνει για τους Θράκες δεν διαφέρει πολύ {1} από εκείνη των Μυκηναίων. Έχουμε να κάνουμε δηλαδή με μια άγνωστη μυθολογική Θρακική ακμή την οποία όμως δεν επιβεβαιώνουν απτές πολιτισμικές αποδείξεις. Εξαίρεση αποτελεί ο πολιτισμός του Μαρωνείτη οίνου και ίσως δυο τρία ακόμη πράγματα.

Σε λίγες περιοχές στον κόσμο, πολλές όμως σ' αυτή τη χώρα, συναντά κανείς τόσο αληθινούς και ταυτόχρονα τόσο αναξιοποίητους μύθους. Παντού αλλού στην Ευρώπη αυτοί πλέκονται με ένα έξυπνο πλην όμως βιομηχανοποιημένο τρόπο. Εδώ έχουμε μύθους αλλά δεν έχουμε ούτε τρόφιμα ούτε ποτά. Στην υπόλοιπη Ευρώπη έχουν και το ένα και το άλλο αλλά δεν έχουν μύθους. Το κρασί είναι ένα τέτοιο παράδειγμα. Ιδιαίτερα όταν όλοι συμφωνούν ότι το κρασί είναι μύθος, αυτό προκαλεί πολλούς συνειρμούς αφού ο πρώτος στην παγκόσμια ιστορία, λόγω του έργου της Οδύσσειας, οίνος με ονομασία προέλευσης, ο Μαρωνείτης, δεν διαθέτει ακόμη και σήμερα το διεθνές αυτό πιστοποιητικό. Η πρώτη σκέψη που αυτό προκαλεί είναι η συλλήβδην απόρριψη ολόκληρης της κρατούσας πολιτικής τάξης. Των μικρών εκείνων αμυθολόγητων, ανιστόρητων και ανοραμάτιστων και γι αυτό αντιπολιτικών ανθρώπων που αυτοαποκαλούνται Πολιτεία, κυβερνήσεις και αντιπολιτεύσεις, κεντρικές και περιφερειακές ηγεσίες. Αυτών που ταυτισμένοι με την υποκρισία, το ψέμα, τον εμπαιγμό, και τον αμοραλισμό, φθάνουν ακόμη και σε προβοκάτσιες προκειμένου να οργανώσουν την άμυνά τους για την αντιμετώπιση της αληθινής ιστορίας, της αυθεντικής πολιτικής, καθώς και της πολιτικής ηθικής. Ακολουθεί η σκέψη ότι όλοι τους εδώ, σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ευρώπη -είτε συμφωνούν με τη γηραιά Ήπειρο είτε την αφορίζουν- ανέκαθεν περιφρονούσαν και περιφρονούν τον αγροτικό και διατροφικό τομέα. Τον βλέπουν ως μια τελειωμένη υπόθεση.

Η ιστορία μας λέει ότι ένα από τα άλλα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της άγνωστής μας εκείνης ακμής και ανάπτυξης, είναι ο Θρακικός σίτος που μεταξύ άλλων απετέλεσε την αιτία αλληπάλληλων πολέμων και εισβολών στον γνωστό από αμνημονεύτων ετών αυτό σιτοβολώνα. Ακόμη και ο Κριμαϊκός πόλεμος είχε μια τέτοια διάσταση του οποίου η έκβαση άλλωστε δρομολόγησε τη γέννηση της Αλεξανδρούπολης. Της γεωοικονομικά από την ίδρυσή της δεσπόζουσας αυτής πόλης στον μεταξύ Εύξεινου, Βαλκανίων και Αιγαίου γεωϊστορικό χώρο. Της Θρακικής αυτής σκάλας με την πολύ σημαντικότερη από την Τρωική γεωοικονομική θέση εξ αιτίας της οποίας έγινε ο γνωστός Τρωικός πόλεμος.

Υπάρχουν συμπληρωματικές πλην όμως άκρως ενδιαφέρουσες λόγω της μοναδικότητάς τους χρησιμότητες του Θρακικού σίτου που χάνονται στο βάθος του χρόνου. Μια από αυτές έχει να κάνει με το έδεσμα της Βαρβάρας {2}. Ένα, όπως έχει προταθεί, πρωινό, το οποίο πέραν από αντιγηραντικό και αντικαρκινικό, έχει όλα τα ιχνοστοιχεία και τις βιταμίνες {6} που έχει ανάγκη ο άνθρωπος οργανισμός για μια ολόκληρη ημέρα. Ένας διατροφικός ιστορικός πολιτισμός, συνιστώσες παραλλαγές του οποίου μπορεί να συναντήσει κανείς από τον κυκεώνα της κλασικής Αθήνας έως τον κολυβοζωμό των Βυζαντινών χρόνων και μέχρι τον εκ των υστέρων Αραβικό ασουρέ. Δεν μπορούσε μέσα στις ίδιες εδαφοκλιματολογικές συνθήκες να μην υπήρχε το αντίτιχο του Μαρωνεΐτη οίνου στα Δημητριακά όπως βέβαια και σε άλλα αγροτικά προϊόντα της περιοχής όπως π.χ. στο κρέας.

Ας μείνουμε όμως στην κυριότερη και βασική χρησιμότητα του σίτου. Στο ψωμί που κατά τον καθηγητή της ιστορίας της αρχαίας τέχνης Κ. Ρωμαίο εξακολουθεί να μας είναι το κύριο το πρώτο και το ιερό σύμβολο της ζωής μας. Στο ψωμί που μαζί με την Παιδεία και την Ελευθερία, εκτός από σύνθημα των φοιτητικών μας χρόνων στο Πολυτεχνείο, δεν απώλεσε την επικαιρότητά του αφού τη διατηρεί και σήμερα, θα λέγαμε εμείς. Η Ελευθερία, επειδή απουσιάζουν η Ισηγορία και η Δημοκρατία παρότι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σ αυτόν τον τόπο. Μπορεί η Χούντα να έπεσε όμως οι πράσινες και μπλέ Υ.Ε.Ν.Ε.Δ. ζουν και βασιλεύουν. Η Παιδεία επίσης παραμένει επίκαιρο ιστορικό αίτημα, όχι μόνο λόγω του μοναδικού στην Ευρώπη εν ισχύει φασισμού των εισαγωγικών εξετάσεων στα Πανεπιστήμια αλλά και του ολοκληρωτικού τύπου συντεχνιασμού των κάθε επιπέδου "κινήματων" της. Ειδικά για το ψωμί, πέραν της διάστασης, της συνεχιζόμενης και μεγεθυνόμενης, ειδικά στις νέες και στους νέους, ανεργίας, υπάρχει και μια άλλη. Μια νέα διάσταση που δεν υπήρχε πριν από τρεις δεκαετίες και που αποτελεί προϊόν της Ελληνικής ανάπτυξης της υπανάπτυξης. Αφορά αυτό καθαυτό το ψωμί. Το σημερινό ψωμί δεν έχει καμιά σχέση με ψωμί. Με το θαυμάσιο εκείνο και γι αυτό αξέχαστο στρογγυλό ψωμί Θράκης των παιδικών μας χρόνων. Μια παραγωγική επιστροφή στο ποιοτικό ψωμί μεταξύ των άλλων πρόκειται να μειώσει την ανεργία που λέγαμε.

Εάν στις δεκαετίες του '60 και του '70 του περασμένου αιώνα, ο τόπος αυτός μέσα από την εισαγωγή Γερμανικών και άλλων μηχανικών φούρνων, γνώρισε την πλήρη κατάρρευση των περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων, στις δύο επόμενες δεκαετίες είδε τον προσήκοντα ενταφιασμό τους. Ο λόγος για τους παραδοσιακούς φούρνους με ξύλα. Για τα ψωμιά αλλά και τα ξακουστά ψηστικά τους που τα αντικατέστησε ο "πολιτισμός" του γκριλ. Η καρικατούρα του γεμάτου βελτιωτικά χωριάτικου αποκαλούμενου σήμερα ψωμιού, αυτού του διατροφικού κιτς και συμβόλου της αγροδιατροφικής μας παρακμής, πέραν από ανούσιο, το καθιστά τον πλέον ευάλωτο αντίπαλο απέναντι σε κάθε γαστρονομική έξωθεν εισβολή.

Επιπλέον ενώ ο σκληρός Θρακικός αυτός σίτος, όπως άλλωστε ο Θεσσαλικός και ο Μακεδονικός, λόγω της υψηλής τους ποιότητας αποτελούν βασική πρώτη ύλη των κυρίαρχων στην Ευρωπαϊκή και παγκόσμια αγορά Ιταλικών ζυμαρικών, ο μαλακός σίτος της περιοχής αδυνατεί λόγω απουσίας οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών, να ανταγωνιστεί ακόμη και τα Γαλλικά σιτάρια μέσα μάλιστα στον ίδιο το Θρακικό τόπο! Η μεταφορά τους από Μασσαλία σε Αλεξανδρούπολη στοιχίζει φθηνότερα από ότι από την Ορεστιάδα έως την πρωτεύουσα του Έβρου. Η υφιστάμενη σιδηροδρομική γραμμή είναι του 1872. Υπεραιωνόβια. Αυτή τη

σχίζοφρένεια υφίστανται μεταξύ άλλων οι αγρότες και οι σιτοπαραγωγοί της περιοχής. Όπως κατά τον πρόπροηγούμενο αιώνα κόστιζε λιγότερο η μεταφορά προϊόντων από το Λίβερπουλ στο λιμάνι του Πειραιά από όσο κόστιζε από περιοχές της Βοιωτίας. Αν η σιδηροδρομική Βουλή και ο Χαρίλαος Τρικούπης έλυσε πλήθος συγκοινωνιακών προβλημάτων του Ελληνικού τότε κρατιδίου, η ιστορική περί Γουλιμή ρήση του, αποδεικνύεται ότι αντανακλά επακριβώς το σημερινό ελληνικό πολιτικό όλων των βαθμίδων προσωπικό.

Για την Μακντοναλντοποίηση {2} ολόκληρη η Ελλάδα αποτελεί ένα απέραντο αλώνι. Στην επίσημη είσοδο και έξοδο από τη χώρα, στο νέο Land των Σπάτων, αυτό διαπιστώνει κανείς. Το οικόσημο της Μακντόναλντ Μ, αυτό το σύμβολο γαστρονομικής ομηρίας των Ελλήνων όπως και πολλών άλλων λαών και εθνικών πολιτισμών και γαστρονομιών, έχει την πρωτοκαθεδρία. Κατέχει τα σκήπτρα αφού βέβαια αντί για το ίδιο, πέταξε τελικά στα σκουπίδια το δικό μας Μ της Μνημοσύνης. Κάτι που ένα νέο αυθεντικό κίνημα οφείλει μαζί με πολλά άλλα να αντιστρέψει. Να γράψει δηλαδή στις σημαίες του: Τα σκουπίδια στα σκουπίδια, όπως λέμε τα του Θεού τω Θεώ.

Στο άλλο το αλώνι το φαρδύ, το Θρακιώτικο, σε λίγα χρόνια "ούτι τρανός χουρός θα γένιτι ούτι στάρ θα βγαιν". Τη θέση τους στη γη αυτή της πρώην επαγγελίας ήδη παίρνουν λεύκες, τσαλιά και ακακίες με την αδιαφορία αν όχι παρότρυνση και διαμεσολάβηση των επίσημων της πολιτικής για επιβολή στειρώσης της γης, αγροκτονία και εδαφοκτονία αντί για εδαφογένεση. Όπως οι ιδεολόγοι αυτοί της ασχήμιας {3}, έκαναν παλιότερα με την ελαιοκτονία και πιο πρόσφατα με την αμπελοκτονία {4}. Κάτι που δεν έγινε πουθενά στην Ευρώπη. Αντίθετα παντού συναντά κανείς νέους Αμπελώνες. Εξωραϊσμούς και αναπλάσεις τόσο του φυσικού όσο και του αστικού της τοπίου.

Αποτελεί επιβεβαίωση της Θρακικότητάς και της περιφερειακότητάς μας καθώς και της σχέσης μας με την Μνημοσύνη που λέγαμε, η παραγωγική μας επιστροφή στην ιστορία {5}. Στον παραδοσιακό φούρνο με ξύλα και στο χειροποίητο ψωμί ανώτερης ποιότητας από παρόμοια αρτοποιεία με άλευρα Ελληνικού σίτου. Κάτι βέβαια που δεν περιορίζεται μόνο στην αναβίωση όλων αυτών. Κυρίως έχει να κάνει με το μέλλον. Ανοίγει με τον τρόπο αυτό από τα κάτω ο Ελληνικός δρόμος προς την παγκοσμιοποίηση. Η Αγροτική Θράκη πέραν της δημιουργίας στην Ορεστιάδα, σύμφωνα με διατυπωθείσα ήδη πρόταση {6} Ερευνητικού Ινστιτούτου Σίτου, καθώς και προϊόντων του συμπληρώνουμε σήμερα εμείς, που γίνεται πλέον περισσότερο εύκολο στα πλαίσια του Πανεπιστήμιου Αγροτικής Οικονομίας στην ίδια πόλη, μπορεί επιπλέον να αποτελέσει ένα δικτυωμένο διαπεριφερειακά εργαστήριο κωδικοποίησης και αξιοποίησης της διαθέσιμης γνώσης. Τόσο της κληρονομημένης όσο εκείνης των συστημάτων εκπαίδευσης και της τεχνολογίας γύρω από την παραγωγική διαδικασία. Ένα νέο αναπτυξιακό και ποιοτικό πρότυπο για κάθε άλλη ιστορική περιφέρεια της χώρας όπως και της Ευρώπης με μια άλλη σχέση με το περιβάλλον αλλά και την παραγωγή {5}. Επίσης για την Αττική οι πολίτες της οποίας συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων με την ασθενέστερη μνήμη στον κόσμο για το ποιοτικό ψωμί. Ποιος άλλωστε θα τους το υπενθύμιζε; Μήπως οι πρασινογάλαζες νομενκλατούρες της; Αυτές διακρίθηκαν μόνο ως κλέπτες ιδεών συγκεκριμένου πολιτικού προσώπου. Αντί της Μνημοσύνης, μνημόσυνα με ξένα κόλυβα μόνο έμαθαν να κάνουν όλα αυτά τα χρόνια.. Ή το πολύ πολύ να χορηγήσουν σε ένα πελατειακό επίπεδο και με ένα μπακάλικό τρόπο, δυο-τρεις ποσοστιαίες μονάδες επί

πλέον στην επιδότηση τέτοιων επενδύσεων εν όψει της συζήτησης στη Βουλή του νέου αναπτυξιακού νόμου για τη Θράκη. Να ρίξουν στάχτη στα μάτια. Να νομίζουν ότι κυβερνούν. Ενώ και οι μεν και οι δε μόνο με γραφειοκρατικές κουτοπονηριές έμαθαν να αναπαράγονται. Όπως ακριβώς έκαναν με την υπόθεση της πρόσφατης χορήγησης ποσόστωσης χιλίων στρεμμάτων αμπελοκαλλιέργειας στην ευρύτερη περιοχή της Μαρώνειας ή λίγο πιο πριν, με την περιφερειακή λεγόμενη συνέλευση του κυβερνητικού μορφώματος για την "ανασυγκρότηση" της υπαίθρου. Όπως πριν από χρόνια έκαναν με τον αφθώδη πυρετό όταν προκειμένου πάλι να μας αντιμετωπίσουν, ύψωναν τις τιμές αποζημίωσης για την ευθανασία άρρωστων ζώων αντί να υψώσουν ανάχωμα στις μολύνσεις με ζωνοσούς, στο δουλεμπόριο και την ηρωϊνη που συστηματικά προωθεί στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης το γειτονικό ναρκοκράτος. Αντί δηλαδή να αποδεχθούν την πρότασή μας για αγροτοκτηνοτροφικό παράδεισο {7} και να την εισαγάγουν στην ατζέντα της Κομισιόν, με παράλληλη πρόταση για επιβολή κυρώσεων σε βάρος της υπαίτιας για την μόλυνση Τουρκίας, αυτοί φλέρταραν με τους γκρίζους λύκους. Όλοι τους λίγο πολύ κινούνται έκτοτε στη σφαίρα του φιλοκεμαλισμού και του φιλορατσισμού. Το πρόσφατο πάθημα της Γηραιάς Ηπείρου με τον ενδημούντα ανέκαθεν στην Τουρκία αφθώδη, ήδη πρέπει να της έγινε μάθημα.

Το κτίσιμο, με φειδώ, νέων παραδοσιακών επαγγελματικών φούρνων με ξύλα, κατ αρχήν στη Σιταριά και το Σιτοχώρι Έβρου, λόγω της ονομαστικής και ιστορικής συσχέτισής τους, ταυτίζεται με την έναρξη αναγέννησης της Θρακικής υπαίθρου. Ένας τέτοιος φούρνος αξίζει πολύ περισσότερο και από τη μεγαλύτερη ακόμη Α.Χ.Ε. Το ένα είναι το "δικό μας ψωμί". Το άλλο είναι το "ψωμί των φονταμενταλιστών" του ψευτοεκσυγχρονισμού και του νεοφιλελευθερισμού. Της Ιντεραμέρικαν και της Eugesco. Ο φαντασιακός αυτός αντιπραγματισμός δεν αποτελεί βέβαια υπερβολή. Όπως δεν ήταν υπερβολή όταν ο Παζολίνι προτιμούσε μια πυγολαμπίδα αντί της πολυεθνικής Μοντέντισον {8}. Αποτελεί ένα άλλο τρόπο σκέψης και πολιτικής πρότασης. Στη δική μας περίπτωση, για τον αγροδιατροφικό τομέα, όπου η Ελλάδα μπορεί στους σημερινούς καιρούς της παγκοσμιοποίησης να παίζει πρωταγωνιστικούς ρόλους {5}. Μπορεί να κάνει θαύματα. Ειδικότερα η προικισμένη από την γεωγραφία και την ιστορία Θράκη με σπάνια γεωοικονομικά και αισθητικά προσόντα μπορεί να αναδειχθεί σε χορηγό μεγάλων γεωργικών όπως και γεωοικονομικών bonus προς τη χώρα, των μεγαλύτερων μάλιστα και αξιολογότερων του πλανήτη. Αντί όμως γι αυτό πολλές νομενκλατούρες τη χρησιμοποιούν ως χορηγό για δικά τους bonus. Καριερίστικα ή ακόμη και οικονομικά. Επί το λαϊκότερο αρπαχτές.

Στη μεγάλη προσπάθεια διαμόρφωσης νέων αρμονικών σχέσεων μεταξύ αγροτικού και αστικού χώρου μπορούν να λάβουν μέρος πολλοί. Η υψηλή συμμετοχή είναι εκ των ουκ άνευ. Νέοι αγρότες και επαγγελματίες αρτοποιοί ακόμη και συνεταιρισμοί που θέλουν να αναγεννηθούν κινούμενοι όμως σε μια σφαίρα σοβαρότητας και μεγάλης ευθύνης. Νέες επαγγελματικές ομάδες αφού όμως προηγουμένως ξαναανακαλύψουν την κοινοτικότητα και την αλληλεγγύη. Αφού δηλαδή επανασυνδεθούν με το ιστορικό και πολιτισμικό νήμα των συντεχνιών των ψωμάδων προσφύγων παππούδων της Φιλιππούπολης {9} ή της συντεχνίας των αρτοποιών παππούδων της Αίνου {9}, της Μακράς Γέφυρας και άλλων Θρακικών πόλεων. Σε όλες τις μέχρι σήμερα αναγεννήσεις μας ο κοινοτισμός είχε τον πρώτο λόγο. Όπως άλλωστε κατά τις Μεσαιωνικές περιόδους εξασφάλιζε συνθήκες ιστορικής συνέχειας {9}.

Μπορούν επίσης να τα προχωρήσουν όλα αυτά συνεταιρισμοί γυναικών. Να κάνουν ένα επιπλέον βήμα. Οι γυναίκες της Δαδιάς Σουφλίου όπως του Πενταλόφου Τριγώνου ήδη το έκαναν στο διατροφικό και γαστρονομικό τομέα. Τις διευκόλυνε σε αυτό όχι μόνο η θέλησή τους αλλά και το πλούσιο επίσης νήμα των Θρακιώτισων γιαγιάδων. Από το προζύμι από το λουλούδι στο Θούριο Έβρου της λευκής λεγόμενης κληματαριάς μέχρι τις μαγκύψες, τις κοινοτικές δηλαδή αρτοποιούς γυναίκες και τα συντροφικάτα ψωμιά, έως τις κάθε είδους πίτες και τα κουλίκια {10} καθώς και τα λαλαγκάκια, {9} τις λαλαγγίτες -τις λαλάγγες της συγγενούς προς τη Θρακική Ποντιακής κουζίνας- ή ακόμη τους γκιουζλεμέδες, συνιστούν κληρονομημένη γνώση. Όλα βέβαια αυτά προϋπήρξαν του διαμέσου των Αθηναϊκών cserperie νεοελληνικού διατροφικού εκγαλλισμού.

Οι επόμενες δεκαετίες θα είναι δεκαετίες της γαστρονομίας και της αναγέννησης του Αγροτικού χώρου. Της νέας Ελληνικής αγροτικότητας. Στην ουσία θα είναι δεκαετίες της πολιτικής. Όχι βέβαια της υπαρκτής. Αλλά μιας άλλης, εκείνης που θα μπορέσει να επιβεβαιώσει τον Σταγειρίτη φιλόσοφο στον ορισμό του για την πολιτική ως την ανώτερη επιστήμη. Αν γαστρονομία είναι η τέχνη παρασκευής γευστικού, πλούσιου και υγιεινού γεύματος, με δεδομένη την ανώτερη ποιότητα και γευστικότητα των Θρακικών αγροτικών προϊόντων, το μισό και παραπάνω οφείλεται στη γνώση, στον τρόπο και στο χώρο. Στην κουζίνα. Όλα αυτά έχουν να κάνουν με τις τοπικές τις περιφερειακές και εθνικές κουζίνες απέναντι στις οποίες οφείλουμε όπως άλλωστε και στους λαούς τους ένα μεγάλο σεβασμό {2}. Άλλο όμως αυτό και άλλο οι διαμέσου του γαστρονομικού ιμπεριαλισμού εισβάλουσες και τρέφουσες τους Έλληνες τρελές αγελάδες. Άλλο πράγμα η ανάκτηση της ανθρωπολογίας και ο πολιτισμός της εθνοδιατροφής και άλλο το άβουλο ον. Άλλο ο πολιτισμός του σίτου, ο δρόμος της Βαρβάρας και το ποιοτικό ψωμί Θράκης και άλλο τα όποια μεταλλαγμένα παρά- και υπό- προϊόντα καθώς και ο διατροφικός και παραγωγικός επιβαλλόμενος μάλιστα κανιβαλισμός. Επιτέλους άλλο Μνημοσύνη άλλο Μακντόναλντ.

Η δική μας γνωστή πρόταση έχει να κάνει με τη δημιουργική και ποιοτική επιστροφή στην ιστορία και στη μυθολογία καθώς και στη σύγχρονη Οικουμενή {5}, αντί των παγκοσμιοποιημένων σκουπιδιών που μας σερβίρουν τόσο στη Θράκη όσο στη χώρα. Χρειάζεται να γίνει τώρα πριν εισέλθουμε στη σφαίρα ενός διατροφικού Οργουελισμού, αν δεν έχει συμβεί ήδη. Θα είναι πολύ αργά τότε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

{1} I.M.X.A. , Η ιστορική , αρχαιολογική και λαογραφική έρευνα για τη Θράκη, ΣΥΜΠΟΣΙΟ, Θεσσαλονίκη, 1988, Ειδικότερα βλ. Βασιλική Παπούλια, Φάσεις ένταξης αρχαίων Φύλων της Χερσονήσου του Αίμου στον Ελληνικό Κόσμο, {σελ 203-214},

{2} Μιχ. Χαραλαμπίδης, ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ, Άρθρο στην Εφημερίδα ΠΡΩΤΗ, Αλεξανδρούπολη 28 Μαρτίου 2001, Επίσης εκδήλωση για την Βαρβάρα που έγινε στο Δήμο Γλυφάδας στις 4 Δεκεμβρίου 2000,

{3} Μιχ. Χαραλαμπίδης, "ΡΩΜΑΝΙΑ. Η αρχιτεκτονική μιας νέας πόλης" , εκδ. ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα 1999,

{4} Χρήστος Κηπουρός, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΡΑΚΗ, υπό έκδοση από τον οίκο ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα, 2001,

{5} Ιδρυτική Διακήρυξη της 13^{ης} Μαρτίου 2000 της Δ.Π.Ε.,

{6} Βλ. Έρευνες, μετρήσεις, πίνακες και πρόταση του Καθηγητή Χημείας στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Πολυσίου Μόσχου,

{7} Χρήστος Κηπουρός, Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΜΟΥ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ, 1993-2000, Ευθύνη, Ρόλος, Πολιτική, υπό έκδοση, ΓΟΡΔΙΟΣ, Αθήνα, 2001,

{8} Πιέρ Πάολο Παζολίνι, Κουρσάρικα Γραπτά, εκδ. ΕΞΑΝΤΑΣ, Αθήνα, 1986,

{9} ΘΡΑΚΙΚΑ, Τόμοι {2, 11, 19, 24, 29, 42, 44,}, Αθήνα, 1929- 1970, Ειδικότερα βλ. Κ. Χουρμουζιάδη, ΤΟ ΤΣΑΚΗΛΙ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ, ΘΡΑΚΙΚΑ, Τόμος XI, Αθήνα 1939, Επίσης, Καλ. Παπαθανάση- Μουσιοπούλου, Λαογραφία Θράκης, Αθήνα 1980,

{10} Κώστας Θρακιώτης, Λαϊκή πίστη και λατρεία στη Θράκη, εκδόσεις ΡΗΣΟΣ, Αθήνα 1991.

ΕΝΘΕΤΟ

1. ΑΓΡΟΤΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Αντί να απολογούμαστε σαν χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την πληρότητα των μέτρων που πήραν οι κτηνιατρικές μας υπηρεσίες, οφείλαμε πολύ πιο πριν αλλά έστω ακόμη και σήμερα να ζητήσουμε από την αρμόδια επιτροπή:

1ον}. Συγκρότηση μηχανισμού πρόληψης για τη μετάδοση των ζωοασθενειών όπως επίσης και επιβολή κυρώσεων σε βάρος του υπαίτιου για τη μόλυνση τουρκικού κράτους.

2ον}. Η Θράκη να αναγνωριστεί ως αγροτοκτηνοτροφικός παράδεισος. Χωρίς περιορισμούς στις όποιες μορφής ποσοτώσεις στον αγροτοκτηνοτροφικό και διατροφικό τομέα. Στην περιοχή αυτή η σωτηρία της κτηνοτροφίας συμπίπτει με την αναγέννησή της.

Το θέμα είναι καθαρά πολιτικό. Δεν αντιμετωπίζεται με διοικητικές πράξεις. Άλλωστε τα μέτρα δεν έλλειψαν. Έλειψε όμως η κτηνοτροφία.

Κομοτηνή 19 Αυγούστου 1996,

Παρέμβαση του Βουλευτή Χρήστου Κηπουρού στο τρίτο Παγκόσμιο Πανθρακικό Συνέδριο κατά τη συζήτηση του θέματος: εμπόριο και βιομηχανία στη Θράκη.

2. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΘΡΑΚΙΚΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Με το σημερινό θανάσιμο τραυματισμό και την εκρίζωση της παρέβριας κτηνοτροφίας κλείνει ένας κύκλος ψυχρού πολέμου ειδικής κατηγορίας, πολιτικής και οικονομικής τεχνικής.

Δυστυχώς αν και πέρασαν δύο χρόνια από την εισβολή Τουρκικού πάλι αφθώδους στην Σάλπη Ροδόπης, τα Πηγάδια Ξάνθης, τη Λέσβο αλλά και αλλού, όπως αν και πέρασαν έξι χρόνια από την εφαρμογή της Κοινοτικής αρχής: αφθώδης ίσον ευθανασία, το πάθημα δεν έγινε μάθημα.

Τον ψυχρό αυτό πόλεμο αν και μπορούσαμε να τον κερδίσουμε, κινδυνεύουμε να τον χάσουμε αμαχητί.

Όπως πάμε στο τέλος θα κατηγορηθεί η Ελλάδα για την εξαγωγή αφθώδους προς την Τουρκία! Αυτό ήδη συζητείται στη γειτονική χώρα!

Μέχρις εκεί μπορεί να οδηγήσει η επίσημη Ελληνική ανεκτικότητα και σιωπή.

Ενώ αφορά ένα κατεξοχήν πολιτικό ζήτημα, μείναμε ως χώρα απολογούμενοι για την πληρότητα των υγειονομικών μέτρων.

Εγώ βέβαια δεν περίμενα πολλά πράγματα από την επίσημη πολιτική. Όπως επίσης δεν περίμενα τίποτε από τους κατ' επάγγελμα φορείς θεοποίησης του αποζημιωτισμού ή ακόμη από τα μέτρα της μιας ή της άλλης εκδοχής ή εποχής που όπως έδειξε η ιστορία ήταν πάντοτε μέτρα κομμένα και ραμμένα στα μέτρα της Αθήνας.

Περίμενα όμως έστω και τώρα να αντιδράσουμε ως χώρα απέναντι στην πραγματικότητα μιας, κάθε χρόνο και περισσότερο, ελλειματοφόρου για την εθνική μας οικονομία Ελληνικής κτηνοτροφίας.

Μπορούσαμε να δράσουμε πολιτικά. Μπορούμε ακόμη, ούτως ώστε η Θρακική κτηνοτροφία να σταματήσει να συνθλίβεται μεταξύ Τουρκικής σφύρας και Ευρωπαϊκού άκμωνος, εκτεθειμένη, ανασφάλιστη και εξασθενημένη και γιαυτό ευάλωτη και ευπρόσβλητη σε ανεξέλεγκτες μολύνσεις αλλά και ταυτόχρονα υπό εκρίζωση και ενταγμένη στο ψευδοαποζημιωτικό πλην όμως βραχυπρόθεσμης αν όχι άμεσης απόσβεσης για τους εταίρους μας Ευρωκαθεστώς διαμελισμού της εθνικής μας αγοράς.

Εμένα καθόλου δεν με εμπνέει ο Έβρος να γίνει αγροτοκτηνοτροφική Μακρόνησος.

Είχαμε και συνεχίζουμε να έχουμε ακόμη δύο ισχυρά ατού.

Το πρώτο αφορούσε την άσκηση διαβημάτων διαμαρτυρίας προς το υπαίτιο για την μετάδοση του αφθώδους Τουρκικό κράτος και σε περίπτωση μη συμμόρφωσής του να ζητήσουμε την Ευρωπαϊκή συνδρομή για επιβολή κυρώσεων.

Η Ευθανασία κυρίως για λόγους επιστημονικούς έπρεπε να αρχίσει από την κύρια εστία μόλυνσης που βρίσκεται στην Τουρκία και όχι από τις εδώ μεταστάσεις της όπως γίνεται σήμερα. Αν υπάρχει κάποια ευθύνη των Ελλήνων κτηνιάτρων βρίσκεται εκεί. Αν δεν το πρότειναν αυτό.

Όμως και η μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή της ΕΕ και πολύ περισσότερο το συμβούλιο υπουργών Γεωργίας όφειλαν οίκοθεν να προβούν στη συγκρότηση μηχανισμού πρόληψης για τη μετάδοση ζωοασθενειών από μια χώρα τελωνειακά συνδεδεμένη σε μια δική τους χώρα. Όφειλαν να επιβάλλουν κυρώσεις στον ένοχο. Όχι στον αθώο.

Μπορούν όμως να το κάνουν και στο επόμενο συμβούλιο υπουργών Γεωργίας. Ο Έλληνας υπουργός οφείλει να τους το ζητήσει. Να μας προστατέψουν δηλαδή από επανεμφάνιση ανεπιθύμητων και τραγικών καταστάσεων όπως η σημερινή.

Μπορεί η Ελλαδική Θράκη να βρίσκεται στο μέσον δύο ποταμών όμως δεν είναι Μεσοποταμία.

Άπτεται του επιστημονικού και ηθικού κύρους και οντότητας των μελών της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής της ΕΕ να διευρυνθεί ο ορίζοντάς τους εκείθεν του ποταμού Έβρου.

Σε αντίθετη περίπτωση να τους το υπενθυμίσουν οι Έλληνες συνάδελφοί τους. Αποτελεί ζήτημα στοιχειώδους Ευρωπαϊκής πολιτικής παιδείας και καθήκοντος.

Κανείς άνεργος κτηνοτρόφος δεν πρόκειται να επανενεργοποιηθεί όσο δεν υπάρχει εξασφάλισή του από επανεμφάνιση στο μέλλον παρόμοιων φαινομένων , νέων ζωοασθενειών και νέας ευθανασίας.

Μόνο εφόσον συμβεί αυτό μπορεί να αρχίσει η μεγάλη προσπάθεια ώστε η απωθητική σήμερα σχέση των κτηνοτρόφων προς την κτηνοτροφία να μετατραπεί σε ελκτική. Αυτό μπορεί να δοκιμαστεί σε δύο-τρεις κύκλους αμειβομένων σεμιναρίων κατάρτισης για σύγχρονες μορφές και τρόπους κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων με τη συνδρομή τόσο της κτηνιατρικής σχολής Θεσσαλονίκης όσο και του Δημοκρίτειου

που επιπλέον μπορούν να συντάξουν μελέτη έκτασης και κόστους των παρενεργειών που ήδη υφίστανται και των νέων που θα υπάρξουν τόσο σε ολόκληρο τον πρωτογενή τομέα όσο και στις υπαρκτές μεταποιητικές μονάδες που η χώρα μας να θέσει έξυπνα υπόψιν της ΕΕ.

Το δεύτερο αφορά στην ένταξη της παρέβριας κτηνοτροφίας σε ένα πλήρες και πρότυπο οικολογικό πάρκο πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και στήριξης, χωρίς ποσοτώσεις και περιορισμούς στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα. Άλλωστε για να συμβεί αυτό αρκούσαν μόνο τα σπανίου φυσικού κάλλους οικολογικά προσόντα του Θρακικού τόπου με τα δύο Δέλτα.

Ένας επιπλέον σοβαρός λόγος ώστε να υπάρξει Ευρωπαϊκή συγκατάθεση στον αγροτοκτηνοτροφικό αυτό παράδεισο είναι η επαναλειτουργία του μοναδικού έμψυχου αντιμολυσματικού, αντιδουλεμπορικού και κυρίως αντιναρκωτικού Ευρωπαϊκού ‘‘αναχώματος’’ που ολόκληρη η ΕΕ έχει μεγάλη ανάγκη. Όσο μεγάλη ανάγκη έχει η Ελληνική οικονομία από την επαναθεμελίωση του αναπτυξιακού της μοντέλου που εδώ ταυτίζεται με αυτό που ονομάσαμε απέραντο εκτατικά Θρακικό παραγωγικό εργοστάσιο τροφίμων.

* Το κεντρικό ψήφισμα του τρίτου Παγκοσμίου συνεδρίου Θρακών

Ο Θρακικός Ελληνισμός έχει πλέον τους δικούς του θεσμούς και δομές. Τα παγκόσμια Πανθρακικά συνέδρια αποτελούν δομή που μας επανενώνει και μας εμπνέει.

Έχουμε τα δικά μας σύμβολα. Η Παναγία των Θρακών η Κοσμοσώτεια και ειδικότερα η 15η Αυγούστου εκτός από ημέρα γιορτής αποτελεί ημέρα τιμής προς τη λησμονημένη Θρακική μας έξοδο. Να ασκήσουμε το δικαίωμα μας στη μνήμη και τη συνέχεια.

Κυρίως όμως έχουμε τα ιστορικά μας αιτήματα. Αυτά που με το προηγούμενο συνέδριό μας, η οδική και ηλεκτροσιδηροδρομική Εγνατία , η οδική , ηλεκτροσιδηροδρομική και ενεργειακή σύνδεση Αλεξανδρούπολης - Πύργου όπως και η πόλη της Ρωμανίας εναναβεβαιώνονται σήμερα ως μόνιμα χαρακτηριστικά της ταυτότητάς μας.

Και όχι μόνο αυτό αλλά η πρόοδος τους διέρχεται μέσα από την ανακατανομή του Β' πακέτου Ντελόρ που ούτως ή άλλως θα υπάρξει κατά το επόμενο έτος και που αποτελεί νέο μας αίτημα.

Όπως νέο αίτημα συνιστά η άσκηση των δικαιωμάτων του Ιμβριακού και Τενεδιακού Ελληνισμού μέσα από την προσφυγή της χώρας στο διεθνές Δικαστήριο της Χάγης τόσο για τα αδικήματα που το φασιστικό και ρατσιστικό Τουρκικό κράτος διέπραξε εις βάρος του όσο και την πρόληψη τέλεσης νέων αδικημάτων. Να μη μπορεί δηλαδή να τα επαναλάβει σε άλλα Εθνικά μας μέλη.

Η ιστορία έδειξε ότι μέχρι σήμερα δεν εμποδίστηκε. Τελευταίο δείγμα η επίδειξη του αιμοβόρου του προσώπου στη μαρτυρική Μεγαλόνησο.

Όπως το αίτημα για ένα απέραντο εκτατικά παραγωγικό Θρακικό εργοστάσιο τροφίμων τόσο του αγροτικού όσο και του διατροφικού τομέα που πολλές Ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναδείξει σε δυναμικό τομέα αιχμής.

Έχουμε να πούμε και κυρίως έχουμε να κάνουμε πολλά.

Όλα αυτά αποτελούν νέο ιστορικό εθνικό πόρο. Έχουμε στη διάθεσή μας ένα συγκροτημένο εθνικό σχέδιο.

Την Αθήνα την αγαπάμε. Θέλουμε να ξαναγίνει η πρωτεύουσα του Ελληνισμού και όχι η σαρκοφάγος του γιατί εκεί την οδηγούν τα μεγάλα της έργα.

Καλούμε τις αντιπροσωπεύσεις μας να αναλάβουν τις ιστορικές τους ευθύνες τόσο στο κοινοβούλιο και την αυτοδιοίκηση όσο και τον Θρακικό πολιτισμό και τους φορείς του και ιδιαίτερα τη νέα γενιά Θρακών που ήδη πρωταγωνιστεί στον νέο ιστορικό κύκλο.

Η Θράκη μπορεί να αποτελέσει το πρώτο νέο κέντρο σε έναν νέο επανασχεδιασμό της χώρας που από μονοκεντρική πρέπει να γίνει πολυκεντρική. Όπως όλες οι πολιτισμένες Ευρωπαϊκές χώρες.

Η Παναγία, η ιστορία και η οικονομία είναι με το μέρος των Θρακών.

Μπορούμε να πάρουμε με το μέρος μας και την πολιτική της οποίας η επίσημη εκδοχή της απουσίασε όλες αυτές τις ημέρες.

*Το κεντρικό αυτό ψήφισμα που υπέβαλλε ως σχέδιο ο Χρήστος Κηπουρός έγινε ομόφωνα αποδεκτό τόσο από την οργανωτική επιτροπή όσο και από το σώμα του τρίτου Παγκοσμίου συνεδρίου Θρακών.

ΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΤΟ ΘΕΣΟΥΝ

...Λέω λοιπόν ότι όπως οι διπλωματικές αρχές των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών κάνουν το ίδιο με τα βιομηχανικά τους, και όχι μόνο, προϊόντα, έτσι οι ανά τον κόσμο πρεσβείες μας μπορούν να προωθήσουν και αποκαταστήσουν μόνιμη και σε καθημερινή βάση διασύνδεση, με τον όνομα και πράγμα τροφοδότη, όσο τον περί τα γαστρονομικά απασχολούμενο και φημισμένο για αυτά Ελληνισμό των εστιατορίων, όπως και των άλλων συγγενών επιχειρήσεων. Το σήμα κατατεθέν της τετραπέρατης Ελλάδας. Των τεσσάρων περάτων του κόσμου, που απομένει να επιβεβαιωθεί τετραπέρατη και κατά την άλλη έννοια. Στο προτεινόμενο εγχείρημα.

Οι εδώ κρατικές υπηρεσίες τροφίμων μπορούν στα πρώτα βήματα να παίξουν το ρόλο του ενδιάμεσου όσο του εγγυητή, ανάμεσα στους μόλις αναφερθέντες και στις αγροτικές αντιπροσωπεύσεις. Η διαρκής συνδρομή των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων γαστρονομίας, θα μπορέσει να λειτουργήσει το παγκόσμιο εργοστάσιο, που έλεγα. Οι χιλιάδες μικρές ή και μεσαίες απόδημες μονάδες που το συναπαρτίζουν και φιλεύουν καθημερινά εκατομμύρια κόσμοι κάθε φυλής και χρώματος, μετά χαράς θα δεχτούν. Να παραγάγουν και να διακινούν, πέραν των υπόλοιπων ανταγωνιστικών σε τιμή όσο και υψηλή ποιότητα προϊόντων τους, το νέο προϊόν των μεζέδων και των εδεσμάτων που ενυπάρχει στο παλιό, από γιαγιά προς γιαγιά. Είναι μια πολιτισμική κληρονομιά τέχνης και ένα ελιξίριο μακροζωίας, όσο και αιχμή του δόρατος της εγνωσμένης παγκόσμιας αξίας, Μεσογειακής διατροφής. Εννοείται ότι κάτι ανάλογο θα μπορεί να γίνει και εν Ελλάδι. Είτε αυτό αφορά τα πιστοποιημένα εστιατόρια στις διάφορες πόλεις της χώρας είτε φυσικά τις κατά τύπους επιχειρήσεις του αγροτουρισμού. Η ονομασία; Βιολογική γαστρονομία.

Ο Χρήστος Κηπουρός γεννήθηκε στην Κομοτηνή το 1949. Μένει μόνιμα στο Διδυμότειχο. Σπούδασε πολιτικός μηχανικός στη Θεσσαλονίκη. Σύζυγός του είναι η νευρολόγος ψυχίατρος Αλεξάνδρα Τρυφωνίδου. Έχουν δυο παιδιά που σπουδάζουν στο πανεπιστήμιο.

Εκλέχτηκε Βουλευτής Έβρου με το ΠΑ.ΣΟ.Κ. το 1993 καθώς επίσης και το 1996. Απεχώρησε στις 23 Φεβρ. '99, ανεξαρτητοποιούμενος. Στις 13 Μαρτίου του 2000 έλαβε μέρος στην ίδρυση της Δ.Π.Ε.

Ανάμεσα στα έργα προηγούμενων περιόδων είναι: *Δεν θέλουμε η Θράκη να γίνει νέα Κύπρος*, Πενταδάκτυλος, 1989, *Θράκη! Θράκη! Το ένοχο φιλί της Αθήνας*, Ρήσος 1991, *Η Θράκη θέλει αγώνα*, Γόρδιος, 1994. Είναι υπό έκδοση, *Η παρουσία μου στη Βουλή*.

Τα τελευταία έτη ασχολείται με την πολιτική γεωοικονομία. Επίσης το περιφερειακό, τη χωροταξία, τα βιολογικά τρόφιμα, και φυσικά τα εθνικά, όπως και τη Θράκη. Ανάμεσα στα νέα του έργα, εργασίες και κείμενα {2000-2004} είναι: *Αγώνας για τη γεωοικονομική Δημοκρατία*, Γόρδιος, Αθήνα 2002, *Σημειώσεις Πολιτικής Γεωοικονομίας*, Κε.Γε.Με., σε ηλεκτρονική μορφή, Θράκη 2004.

Με τον ίδιο τρόπο εκδόθηκε το βιβλίο του: *Δημοψήφισμα για την Κύπρο, 2004*, καθώς και οι εργασίες: *Κοινόν Ευρωπαίων και Οβάλ μυαλά*, 2004. Επίσης, *Ο καλές του Διδυμοτείχου*, όπως τα κείμενα: *πολύφημος τυρός, τα γέλια του Δημόκριτου*, και τα *Άβδηρα*, 2004. "Οι αιωνοί των Θρακών" που ακολούθησαν αποτελούν τον πρόλογο στη "Θράκη". Είναι το καινούργιο ηλεκτρονικό βιβλίο με μια πρώτη συμπερίληψη των κειμένων που γράφτηκαν κατά την τελευταία εικοσαετία για την περιοχή.

Η εργασία «Ένας ακόμη φαύλος κύκλος: Αθήνα 2004, Θεσσαλονίκη 2008, Περιφέρεια 2000 ποτέ» αφορά την επικαιρότητα. Όσο για την «ΤΕΤΑΡΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», ολοκληρώθηκε ο πρώτος της κύκλος με την 34η έκδοση {2005}. Πολλά τμήματα που έχουν περιληφθεί στο ένθετό της, εκδόθηκαν και αυτοτελώς. Μερικά είναι: «*τριλογία για τη Μακεδονία*», «*Μια συνδυασμένη μορφή ανάπτυξης στο Διδυμότειχο: Ο ναός Ιωάννη Βατάτζη*», «*Η Ευρώπη ως Αρτεμις*» και: «*Η ηγεμονία της Κύπρου*».

Το κείμενο «Βιολογική γαστρονομία», από κοινού με τη «*Συνεδρίαση στα Αμπελάκια*» και τα «*υποζύγια*» έρχεται να συμπληρώσει τις εργασίες για το Μαρωνίτη οίνο και Πολύφημο τυρό καθώς και παλιότερα κείμενα .

Τα έργα που εκδόθηκαν σε ηλεκτρονική μορφή βρίσκονται αναρτημένα σε περιφερειακά και ομογενειακά portals και σελίδες Θρακικών Δήμων, όπως στο Διδυμότειχο και στη Μαρώνεια. Επίσης στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο.